

FIRMA i PRAWO

tydzień z komentarzami

Piotr Zimmerman
doradca
restrukturyzacyjny
w Zimmerman Filipiak
Restrukturyzacja SA

Anna Michalska
doradca
restrukturyzacyjny
w Zimmerman Filipiak
Restrukturyzacja SA

Kontynuujemy omawianie przepisów ustawy z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (Dz.U. poz. 978 ze zm.). Nowe prawo, które wchodzi w życie już 1 stycznia 2016 r., ma zapoczątkować rewolucję w filozofii postępowania wobec przedsiębiorców niewypłacalnych oraz zagrożonych niewypłacalnością. Ustawodawca na pierwszy plan wysuwa politykę nowej szansy poprzez wprowadzenie do systemu prawnego wachlarza procedur naprawczo-oddłużeniowych. Procedury te w zależności od sytuacji finansowo-ekonomicznej przedsiębiorcy mają zapewnić najwłaściwsze dla niego rozwiązanie problemu z niewypłacalnością, przy jednoczesnym – co niezmiernie istotne – poszanowaniu słusznym interesów wierzycieli. Miejsce dotychczasowej ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze zajmą zatem dwa odrębne akty prawne: prawo restrukturyzacyjne oraz prawo upadłościowe. Ma to na celu zapewnienie autonomii postępowań restrukturyzacyjnych i wyraźne odróżnienie procedur naprawczych od stygmatyzujących postępowań upadłościowych.

W drugiej części komentarza doradcy restrukturyzacyjni z Zimmerman Filipiak Restrukturyzacja SA przybliżają artykuły od 14 do 46, w których zostały zamieszczone regulacje odnoszące się do sądu, sędziego-komisarza, nadzorca i zarządcy, a więc podmiotów zaangażowanych – obok uczestników postępowania – w proces restrukturyzacji.

Autorami niniejszej części są Piotr Zimmerman (art. 14–22) i Anna Michalska (art. 23–46).

Pierwsza część komentarza do ustawy prawo restrukturyzacyjne ukazała się 22 września. Następną część komentarza ukazuje się 24 listopada

TYDZIEŃ Z KOMENTARZAMI – BAZA PUBLIKACJI

W tygodniku Firma i Prawo komentowaliśmy ustawy:

- z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej
- z 5 lipca 2001 r. o cenach
- z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych
- z 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze
- z 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych
- z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym

- z 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych
- z 12 grudnia 2012 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów
- z 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji
- z 14 grudnia 2012 r. o odpadach
- z 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta
- z 6 września 2001 r. o transporcie drogowym

Przeoczyłeś tygodnik? Znajdziesz go w wydaniach DGP na www.edgp.gazetaprawna.pl

Ustawa z 15 maja 2015 r. – Prawo restrukturyzacyjne (cz. 2)

(Dz.U. poz. 978 ze zm.)

DZIAŁ II

Sąd i sędziego-komisarz

Rozdział 1

Sąd

Art. 14. [Sąd restrukturyzacyjny]

1. Sprawy w postępowaniu restrukturyzacyjnym rozpoznaje sąd restrukturyzacyjny. Sądem restrukturyzacyjnym jest sąd rejonowy – sąd gospodarczy.
2. Sąd orzeka w składzie jednego sędziego. Rozpoznając zażalenie na postanowienie sędziego-komisarza oraz w przedmiocie wynagrodzenia nadzorca sądowego albo zarządcy w postępowaniu układowym i sanacyjnym, sąd orzeka w składzie trzech sędziów zawodowych.
3. Po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego w skład sądu nie może wchodzić sędzia-komisarz ani jego zastępca.
4. W przypadku uchylecia postanowienia sędziego-komisarza i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, sędzia-komisarz jest wyłączony od ponownego rozpoznawania tej sprawy. Wyłączenie to obowiązuje również w przypadku uchylecia postanowienia wydanego w wyniku ponownego rozpoznania sprawy. W takim przypadku sprawę rozpoznaje zastępca sędziego-komisarza albo wyznaczony sędzia.

komentarz

- **Umiejscowienie sądu restrukturyzacyjnego.** Sądem restrukturyzacyjnym właściwym dla spraw z zakresu postępowania restrukturyzacyjnego jest sąd rejonowy

– sąd gospodarczy. Obecnie w Polsce istnieją 44 sądy restrukturyzacyjne, mimo że okręgów sądowych, a więc i sądów gospodarczych, jest 45. Sytuacja ta jest spowodowana tym, że w Warszawie – na zasadzie odstępstwa od reguły – jeden wydział restrukturyzacyjny przypada na dwa okręgi sądowe (tj. Warszawę i Warszawę-Pragę).

- **Skład orzekający sądu restrukturyzacyjnego.** Zgodnie z ogólnymi zasadami postępowania cywilnego w postępowaniu restrukturyzacyjnym sąd orzeka w składzie jednego sędziego zawodowego. Z uwagi na przekazanie wielu kompetencji radzie wierzycieli nie jest bowiem konieczne, aby w celu zapewnienia właściwego prowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego orzekał zawsze skład trzyosobowy. Od zasady tej przewidziano jednak pewne wyjątki. W sytuacji orzekania w przedmiocie wynagrodzenia nadzorca sądowego albo zarządcy w postępowaniu układowym i sanacyjnym, a także gdy ma być rozpoznawane zażalenie na postanowienie sędziego-komisarza, właściwy będzie skład trzech sędziów zawodowych (co jednak wynika ze specyfiki tego rodzaju spraw).
- **Wykluczenie udziału sędziego-komisarza.** Rozwiewając wątpliwości pojawiające się dotychczas na gruncie postępowań upadłościowych, ustawodawca postanowił, że po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego w skład sądu nie może wchodzić sędzia-komisarz. Zakaz ten dotyczy oczywiście wszystkich postępowań (a nie tylko postępowań wywołanych zażaleniem na decyzje sędziego-komisarza) i rozciąga się również na zastępcę sędziego-komisarza. W ten sposób wyeliminowano możliwość

pełnienia funkcji jednoosobowego sądu przez tego samego sędziego, który pełni jednocześnie funkcję sędziego-komisarza (zastępcy sędziego-komisarza). Ponadto w celu zagwarantowania konstytucyjnego standardu zaskarżalności orzeczeń wyrażającego się w rozpoznawaniu środka zaskarżenia przez inny skład niż ten, który go wydał, ustawa wyłącza dopuszczalność ponownego rozpoznawania sprawy przez sędziego-komisarza w razie uchylecia wydanego przez niego postanowienia do ponownego rozpoznania.

Art. 15. [Właściwość sądu]

1. Sprawy restrukturyzacyjne rozpoznaje sąd właściwy dla głównego ośrodka podstawowej działalności dłużnika.
2. Przez główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika należy rozumieć miejsce, w którym dłużnik regularnie zarządza swoją działalnością o charakterze ekonomicznym i które jako takie jest rozpoznawalne dla osób trzecich.
3. W przypadku osoby prawnej oraz jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, domniemywa się, że głównym ośrodkiem jej podstawowej działalności jest miejsce siedziby.
4. W przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą lub zawodową domniemywa się, że głównym ośrodkiem jej podstawowej działalności jest główne miejsce wykonywania działalności gospodarczej lub zawodowej.
5. W przypadku osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej lub zawodowej domniemywa się, że głównym

ośrodkiem podstawowej działalności jest miejsce zwykłego pobytu tej osoby.
6. Jeżeli dłużnik nie ma w Rzeczypospolitej Polskiej głównego ośrodka podstawowej działalności, właściwy jest sąd miejsca zwykłego pobytu albo siedziby dłużnika, a jeżeli dłużnik nie ma w Rzeczypospolitej Polskiej miejsca zwykłego pobytu albo siedziby, właściwy jest sąd, w którego obszarze znajduje się majątek dłużnika.

komentarz

- **Zasada ogólna.** Zasadą jest, że sprawy restrukturyzacyjne rozpoznaje sąd właściwy dla głównego ośrodka podstawowej działalności dłużnika. Pod pojęciem „główny ośrodek podstawowej działalności” należy z kolei rozumieć miejsce, w którym dłużnik regularnie zarządza swoją działalnością o charakterze ekonomicznym i które jako takie jest rozpoznawalne dla osób trzecich. Definicja ta zakłada zatem z jednej strony element obiektywny (czyli miejsce faktycznego sprawowania zarządu przedsiębiorstwem dłużnika), a z drugiej element subiektywny (czyli miejsce zarządzania postrzegane z zewnątrz), zaś w wypadku rozbieżności pomiędzy tymi elementami za decydujące należy uznać postrzeganie tego miejsca przez osoby trzecie. [przykład 1]
- **Właściwość sądu w przypadku osoby prawnej oraz jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną.** Domniemywa się, że głównym ośrodkiem jej podstawowej działalności jest miejsce siedziby. Domniemanie to powoduje, że w przypadku twierdzenia, iż właściwy jest inny sąd niż właściwy ze względu

KOMENTARZE

na ujawnioną w odpowiednim rejestrze siedzibę spółki lub osoby prawnej, to na osobie usiłującej przełamać domniemanie spoczywać będzie ciężar dowodu.

■ **Właściwość sądu w przypadku osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą lub zawodową.** Domniemywa się, że głównym ośrodkiem jej podstawowej działalności jest główne miejsce wykonywania działalności gospodarczej lub zawodowej. Choć takie domniemanie może być niekiedy łatwe do obalenia, to omawiany przepis pozwala jednak właściwie zakwalifikować sytuację, w których działalność gospodarczą lub zawodową nie ma charakteru podstawowej działalności, a także gdy miejsce wykonywania tych działań nie jest tożsame z miejscem, z którego działalność ta jest zarządzana.

■ **Właściwość sądu w przypadku osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej lub zawodowej.** Domniemywa się, że głównym ośrodkiem podstawowej działalności jest miejsce zwykłego pobytu tej osoby. Ustawodawca nie przyznaje więc w tym zakresie decydującego znaczenia administracyjnie stwierdzonemu miejscu zameldowania, zaś kwestia sposobu ustalania, czy określone miejsce można uznać za zwykły pobyt danej osoby, zostało pozostawione praktyce i sądowemu wyczuć. Niemniej jednak sytuacje, w których postępowanie restrukturyzacyjne będzie się toczyło wobec ww. rodzaju dłużnika, zapewne będą należały do rzadkości, skoro ustawa – odmiennie niż prawo upadłościowe – nie przewiduje restrukturyzacji konsumencyjnej. Jako przykład można tu jednak wskazać współników spółki osobowej, którzy chcieliby przeprowadzić restrukturyzację swoich zobowiązań wraz z restrukturyzacją tejże spółki.

■ **Właściwość sądu w sytuacji braku głównego ośrodka podstawowej działalności.** Ustawa reguluje także sytuację dłużnika, który nie ma w Rzeczypospolitej Polskiej głównego ośrodka podstawowej działalności (np. z powodu jego ulokowania w innym kraju lub też z powodu wielości równoważnych ośrodków działalności). W tej sytuacji właściwy będzie sąd miejsca zwykłego pobytu osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej albo siedziby w wypadku dłużnika będącego przedsiębiorcą. W wyjątkowych zaś wypadkach, gdy dłużnik nie ma w Rzeczypospolitej Polskiej miejsca zwykłego pobytu albo siedziby, za właściwy trzeba będzie uznać sąd, w którego obszarze znajduje się majątek dłużnika.

Art. 16. [Przekazanie sprawy]

1. Jeżeli w toku postępowania o zatwierdzenie układu albo otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego okaże się, że właściwy jest inny sąd, sprawę przekazuje się temu sądowi. Na postanowienie o przekazaniu sprawy nie przysługuje zażalenie. Postanowienie wiąże sąd, któremu sprawa została przekazana. Czynności dokonane w sądzie niewłaściwym pozostają w mocy.

2. Przekazanie sprawy po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego jest niedopuszczalne.

komentarz

■ **Obowiązek przekazania sprawy właściwemu sądowi.** Sąd, który w toku postępowania o zatwierdzenie układu albo otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego stwierdzi swoją niewłaściwość, powinien przekazać sprawę sądowi właściwemu. Postanowienie o przekazaniu wydaje sąd jednoosobowo i jest ono niezaskarżalne. Sąd, któremu sprawę przekazano, jest z kolei postanowieniem tym związany, a więc musi prowadzić postępowanie, chyba że dojdzie do przekonania, iż rzeczywiście właściwy jest jeszcze inny sąd. Natomiast w sytuacji, gdyby z jakichś powodów sąd właściwy nie mógł prowadzić postępowania restrukturyzacyjnego (np. wskutek wyłączenia wszystkich sędziów), sąd nad nim przełożony (sąd okręgowy) powinien wyznaczyć inny sąd. Trzeba jednak pamiętać, że skoro sprawę z zakresu restrukturyzacji prowadzi co do zasady

jeden sąd w okręgu, to przekazanie takie będzie musiało nastąpić do innego okręgu sądowego.

■ **Niedopuszczalność przekazania sprawy po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego.** Od chwili wydania postanowienia o otwarciu przyspieszonego postępowania układowego, układowego lub sanacyjnego właściwość sądu pozostaje niewzruszalna i trwa aż do zakończenia postępowania. W odróżnieniu zatem od postępowania upadłościowego nie ma możliwości zmiany sądu po rozpoczęciu postępowania restrukturyzacyjnego. Regulacja ta ma na celu zagwarantowanie efektywności postępowania restrukturyzacyjnego, które ma się toczyć szybko i sprawnie. [przykład 2]

Art. 17. [Zasada pierwszeństwa]

Jeżeli postępowanie restrukturyzacyjne zostało otwarte w kilku sądach, dalsze postępowanie prowadzi sąd, który pierwszy wydał postanowienie o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego.

komentarz

■ **Sytuacja, kiedy postępowanie zostanie otwarte w kilku sądach.** W praktyce mogą się zdarzyć sytuacje, w których wniosek o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego zostanie zgłoszony w kilku różnych sądach. Może to nastąpić, gdy w odniesieniu do danego dłużnika trudno będzie ustalić, który ośrodek jego działalności należy zakwalifikować jako główny ośrodek podstawowej działalności. Komentowany artykuł wskazuje, że w takich przypadkach właściwy będzie ten sąd, który jako pierwszy wydał postanowienie o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego. Innymi słowami, każdy z sądów, który wydałby postanowienie jako pierwsze co do czasu, ma obowiązek przekazać prowadzoną sprawę zgodnie z właściwością, czyli temu pierwszemu z sądów. W wypadku zaś gdyby dwa (lub więcej) postanowienia zostały wydane tego samego dnia, konieczne będzie ustalenie, które z tych postanowień faktycznie było wydane jako pierwsze (wcześniejsze).

[przykład 3]

Trzeba jednak zauważyć, że powyższy konflikt pierwszeństwa teoretycznie nie powinien mieć miejsca po 1 lutego 2018 r., a więc po wejściu w życie przepisów o Centralnym Rejestrze Restrukturyzacji i Upadłości. Z uwagi na jego powszechną dostępność poszczególne sądy – rozpoznając wnioski o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego – będą bowiem mogły powziąć informację, czy analogiczny wniosek nie został już rozstrzygnięty w innym sądzie.

Rozdział 2

Sędzia-komisarz

Art. 18. [Wykonanie czynności]

1. Po otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego czynności sądowe w postępowaniu wykonuje sędzia-komisarz, z wyjątkiem czynności, dla których właściwy jest sąd.

2. Sędzia-komisarz pełni swoją funkcję do dnia zakończenia postępowania albo uprawomocnienia się postanowienia o jego umorzeniu.

3. Jeżeli został złożony uproszczony wniosek o otwarcie postępowania sanacyjnego albo ogłoszenie upadłości, sędzia-komisarz pełni swoją funkcję do dnia otwarcia postępowania sanacyjnego albo ogłoszenia upadłości albo uprawomocnienia się postanowienia o oddaleniu albo odrzuceniu wniosku, albo umorzeniu postępowania o otwarcie postępowania sanacyjnego albo ogłoszenie upadłości.

4. Jeżeli do wykonania określonej czynności właściwy jest sędzia-komisarz, a czynność ta ma być wykonana po dniu zakończenia postępowania albo uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania, właściwy do jej wykonania jest sąd.

komentarz

■ **Czynności sędziego-komisarza.** Komentowany przepis przewiduje regułę interpretacyjną, zgodnie z którą wszystkie czynności sądowe w postępowaniu restrukturyzacyjnym, z wyjątkiem tych, w których wyraźnie

PRZYKŁAD 1

Decyduje ośrodek podstawowej działalności

Willa sp. z o.o. została zawiązana w celu wybudowania osiedla domków jednorodzinnych w dzielnicy Mokotów w Warszawie (przy ul. Kolorowej 1). Z uwagi na zamiłowanie prezesa spółki Willa do nadmorskich plaż jako siedzibę spółki wskazano Mielno. W trakcie prac budowlanych spółka popadła w kłopoty finansowe, wobec czego prezes postanowił zainicjować procedurę restrukturyzacyjną. W tym przypadku, pomimo że siedzibą spółki Willa sp. z o.o. było Mielno, sądem właściwym do rozpoznania wniosku będzie sąd restrukturyzacyjny właściwy dla dzielnicy Mokotów w Warszawie, gdyż to tam mieścił się główny ośrodek podstawowej działalności spółki Willa.

PRZYKŁAD 2

Po otwarciu zmiana sądu niemożliwa

24 lipca 2015 r. w sądzie w Koszalinie otwarte zostało postępowanie układowe spółki Willa sp. z o.o. Kolejnego dnia sąd ten zorientował się, że właściwy w sprawie powinien być jednak sąd restrukturyzacyjny w Warszawie, gdyż to tam mieści się główny ośrodek podstawowej działalności spółki. Jednak z uwagi na treść art. 16 ust. 2 prawa restrukturyzacyjnego przekazanie sprawy z sądu w Koszalinie do sądu w Warszawie nie będzie możliwe, pomimo że faktycznie to sąd warszawski powinien prowadzić postępowanie restrukturyzacyjne spółki Willa sp. z o.o.

PRZYKŁAD 3

Ważne, kto pierwszy wyda postanowienie

VIP sp. z o.o. z siedzibą w Grójcu zajmująca się dystrybucją alkoholi na terenie całej Polski, z uwagi na przejściowe kłopoty finansowe wynikające z braku płatności ze strony kilku kontrahentów, postanowiła złożyć wniosek o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego. Przeworny prezes, mając na uwadze opieszałość sądów na terenie województwa mazowieckiego, złożył trzy wnioski: pierwszy złożył 1 lipca 2015 r. w sądzie restrukturyzacyjnym w Lublinie, drugi – 3 lipca 2015 r. w sądzie w Krakowie, zaś trzeci – 9 lipca 2015 r. w sądzie w Warszawie. Ku zaskoczeniu prezesa sąd w Warszawie otworzył postępowanie restrukturyzacyjne 13 lipca 2015 r., podczas gdy pozostałe sądy (w Lublinie i Krakowie) uczyniły to dopiero 16 lipca 2015 r. W tej sytuacji jako pierwszy postanowienie o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego wydał sąd w Warszawie i to ten sąd będzie w dalszym ciągu właściwy do prowadzenia postępowania, pomimo że wniosek w sądzie w Warszawie został złożony jako ostatni.

wskazano, że właściwy jest sąd, zostały przekazane do kompetencji sędziego-komisarza. Przykładowo to sędzia-komisarz będzie właściwy do rozpoznania wniosku wierzyiciela o zwolnienie od kosztów, przywrócenie terminu, przydzielenie pełnomocnika z urzędu, mimo że według ogólnych zasad prawa cywilnego procesowego właściwy do tych czynności jest sąd. Co więcej, będzie on również władny odrzucić wszelkie składowe przez stronę wnioski, których dopuszczalności jednak ustawa nie przewiduje, i to nawet wówczas, gdy w tytule wniosku wskazano, że jest on skierowany do sądu, a nie sędziego-komisarza.

- **Czas wykonywania czynności.** W celu zapobieżenia odzyskaniu przez dłużnika pełni władzy nad majątkiem w okresie pomiędzy dwoma postępowaniami restrukturyzacyjnymi lub restrukturyzacją a upadłością ustawa przewiduje, że sędzia-komisarz (podobnie zresztą jak nadzorca czy zarządca) pełni swoją funkcję do dnia:
 - otwarcia postępowania sanacyjnego albo ogłoszenia upadłości albo
 - uprawomocnienia się postanowienia o oddaleniu wniosku albo
 - uprawomocnienia się postanowienia o odrzuceniu wniosku albo
 - uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania o otwarcie postępowania sanacyjnego albo
 - uprawomocnienia się postanowienia o umorzeniu postępowania o ogłoszenie upadłości.
- **Regulacje doprecyzowujące.** Ponadto w celu usunięcia wątpliwości pojawiających się w praktyce prawa upadłościowego ustawodawca postanowił, że jeżeli do wykonania określonej czynności właściwy jest sędzia-komisarz, a czynność ta ma być wykonana po zakończeniu lub prawomocnym umorzeniu postępowania, właściwy do jej wykonania jest sąd. W ten sposób zażegnano spór o to, kto powinien dokonać po zakończeniu postępowania czynności, dla których ustawa przewiduje właściwość – nieobecnego już – sędziego-komisarza.

Art. 19. [Rola sędziego-komisarza w postępowaniu]

1. Sędzia-komisarz kieruje tokiem postępowania restrukturyzacyjnego, sprawuje nadzór nad czynnościami nadzorcy sądowego i zarządcy, oznacza czynności, których wykonywanie przez nadzorcę sądowego albo zarządcę jest niedopuszczalne bez jego zezwolenia lub bez zezwolenia rady wierzyteli, jak również zwraca uwagę na popełnione przez nich uchybienia.

2. Sędzia-komisarz i nadzorca albo zarządca mogą porozumiewać się w sprawach dotyczących postępowania restrukturyzacyjnego bezpośrednio oraz z użyciem środków

bezpośredniego porozumiewania się na odległość, w szczególności przez telefon, faks lub pocztę elektroniczną.

komentarz

■ **Zakres kompetencji sędziego-komisarza.** Rola sędziego-komisarza w postępowaniu restrukturyzacyjnym została uregulowana w sposób analogiczny do rozwiązań dotyczących sposobu i zakresu działania sędziego-komisarza obowiązujących obecnie na gruncie prawa upadłościowego. Ogólnie rzecz ujmując, kompetencje sędziego-komisarza można sprowadzić do czterech kategorii: kierowanie tokiem postępowania, sprawowanie nadzoru nad czynnościami nadzorcy sądowego i zarządcy, określanie czynności, których nadzorcy sądowemu albo zarządcy nie wolno wykonywać bez zgody sędziego-komisarza lub rady wierzyteli oraz zwracanie uwagi na popełnione w toku postępowania uchybienia.

■ **Kierowanie tokiem postępowania.** Oznacza nie tylko realizację uprawnień przyzanych sędziemu-komisarzowi z mocy ustawy, ale także posiadanie bieżącej i pełnej wiedzy co do prowadzonej restrukturyzacji. Każda decyzja powinna być bowiem dopasowana do aktualnego etapu postępowania, uwzględniać stawiane mu cele oraz wyznaczać właściwą jego ścieżkę.

■ **Sprawowanie nadzoru.** Wyraża się takim kształtowaniem czynności nadzorcy sądowego i zarządcy, aby podejmowane przez nich działania były szybkie i skuteczne, a przy tym uwzględniały wszystkie prawnie chronione interesy uczestników postępowania restrukturyzacyjnego. Ustawodawca wyposażył w tym celu sędziego-komisarza w takie kompetencje jak m.in.: odbieranie sprawozdań z czynności nadzorcy sądowego i zarządcy, zatwierdzanie ich sprawozdań rachunkowych, stwierdzanie bezskuteczności prawnych dłużnika, zatwierdzanie planu restrukturyzacyjnego czy też ustanawianie kuratora dla dłużnika po otwarciu postępowania i orzekanie o jego wynagrodzeniu.

■ **Oznaczanie czynności, których nadzorcy sądowemu albo zarządcy nie wolno wykonywać bez zgody sędziego-komisarza lub rady wierzyteli.** Powinno się przejawiać w szczególności w dwóch sytuacjach. Po pierwsze, gdy w okolicznościach danej sprawy konkretna decyzja w zwykłym biegu sprawy jest błaha i dla której nie jest wymagana niczyja zgoda, zyskuje bardzo istotne znaczenie dla interesów masy. Po drugie, gdy z dotychczasowego biegu sprawy wynika, że nadzorca sądowy lub zarządca nie dysponują wystarczającym doświadczeniem albo wiedzą, aby dokonać konkretnej czynności. Przedmiotowe postanowienie w istocie ogranicza kompetencje nadzorcy sądowego czy zarządcy, a tym samym powinno

być wydane w formie postanowienia. Z uwagi na jego niezaskarżalny charakter pożądana jest, aby sentencja wyraźnie i precyzyjnie wskazywała zarówno sam zakres czynności, których nie wolno wykonywać bez zgody, jak i organ, który tej zgody ma udzielić (sędzia-komisarz lub rada wierzycieli).

- **Zwracanie uwagi na popełnione uchybienia.** Jest podstawowym środkiem dyscyplinującym, poprzez który sędzia-komisarz może reagować na działania (zaniechania) nadzorca sądowego i zarządcy sprzeczne z prawem; jest także w celu procedur restrukturyzacyjnych. Istotne jest, aby sędzia-komisarz za pomocą przyznanego mu instrumentu prawnego reagował na wszystkie dostrzeżone uchybienia, gdyż tylko wtedy będzie miał realną możliwość ich bieżącego korygowania i usuwania. Jeżeli kara upomnienia nie przyniesienie oczekiwanych skutków, sędzia-komisarz będzie mógł nałożyć na nadzorcę sądowego lub zarządcę grzywnę w wysokości do 30 tys. zł.

- **Środek komunikacji.** W komentowanym artykule ustawodawca wskazał również, że sędzia-komisarz i nadzorca sądowy albo zarządca będą mogli porozumiewać się w sprawach dotyczących postępowania bezpośrednio oraz z użyciem środków bezpośredniego przekazu informacji, w szczególności przez telefon, faks lub pocztę elektroniczną. Rozwiązanie to w sposób jednoznaczny reguluje zatem możliwość bezpośredniego kontaktu między ww. organami, wychodząc ze słusznego założenia, że często tylko bezpośredni i natychmiastowy kontakt jest w stanie zapewnić szybkość, efektywność i prawidłowość postępowania.

Art. 20. [Zakres uprawnień sędziego-komisarza]

Sędzia-komisarz w zakresie swoich czynności ma prawa i obowiązki sądu i przewodniczącego.

komentarz

- **Uprawnienia sędziego-komisarza.** Funkcja sędziego-komisarza może być powierzona wyłącznie sędziemu zawodowemu. W zakresie czynności powierzonych sędziemu-komisarzowi jest on bowiem jednoosobowo działającym sądem, do którego należy stosować wszystkie przepisy ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 101 ze zm., dalej: k.p.c.) odnoszące się do sądu I instancji. W szczególności zatem sędzia-komisarz jest organem odrębnym od sądu restrukturyzacyjnego i co do większości czynności w ramach postępowania restrukturyzacyjnego są to dwa sądy pierwszej instancji o różnych właściwościach. Z tych względów do kompetencji sędziego-komisarza należy m.in. policja sesyjna przejawiająca się w możliwości upomnienia, skazania na grzywnę lub karę pozbawienia wolności do 15 dni osoby, która narusza powagę, spokój lub porządek czynności sądowych.

Ponadto, działając jako sąd I instancji, sędzia-komisarz jest uprawniony np. do zwracania się do innych sądów z odeszłą o udzielenie pomocy sądowej, rozpoznawania wniosków o zwolnienie od kosztów oraz o przywrócenie terminu, a także odrzucania niedopuszczalnych, spóźnionych lub niezpełnionych co do braków formalnych środków zaskarżenia.

- **Pozycja sędziego-komisarza wobec sądu restrukturyzacyjnego.** Za przejaw samodzielności sędziego-komisarza wśród organów postępowania restrukturyzacyjnego należy uznać z jednej strony brak obowiązku przedkładania sądowi restrukturyzacyjnemu jakichkolwiek sprawozdań ze swoich czynności, a z drugiej - brak kompetencji sądu restrukturyzacyjnego do wydawania sędziemu-komisarzowi poleceń czy zwracania uwagi na popełnione uchybienia. Jedynym wyjątkiem na tym tle są wprowadzenie uwagi i zalecenia zawarte w orzeczeniu sądu restrukturyzacyjnego jako sądu II instancji rozstrzygającego zażalenie na postanowienie sędziego-komisarza. Jednak wyjątek ten wynika z zasady dwuinstancyjności postępowania.

Art. 21. [Zastępca sędziego-komisarza]

1. W uzasadnionych przypadkach sąd powołuje zastępcę sędziego-komisarza.

Tabela 1. Nadzór i zarządzanie firmą w ramach poszczególnych postępowań restrukturyzacyjnych

Rodzaj procedury	Organ nadzoru	Tryb powołania	Zarząd
Postępowanie o zatwierdzenie układu	Nadzorca układu	Umowa z dłużnikiem	Pełen zarząd
Przyspieszone postępowanie układowe	Nadzorca sądowy	Postanowienie sądu	Zwykły zarząd
Postępowanie układowe	Nadzorca sądowy	Postanowienie sądu	Zwykły zarząd
Postępowanie sanacyjne	Zarządca	Postanowienie sądu	Brak zarządu

2. Zastępca sędziego-komisarza wykonuje czynności sędziego-komisarza, jeżeli ustawa tak stanowi oraz w czasie trwania przemi-jającej przeszkody do wykonywania tych czynności przez sędziego-komisarza.

3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach sąd może powołać więcej niż jednego zastępcę sędziego-komisarza.

4. Do zastępcy sędziego-komisarza przepisy dotyczące sędziego-komisarza stosuje się odpowiednio.

komentarz

- **Nowa instytucja.** Instytucja zastępcy sędziego-komisarza stanowi nowość polskiego systemu prawa nieznaną w dotychczasowej praktyce upadłościowej. Możliwość jego ustanowienia ma celu usprawnienie procedur restrukturyzacyjnych, co wpisuje się w realizowaną na gruncie całego prawa restrukturyzacyjnego zasadę szybkości i efektywności postępowań.

- **Funkcja zastępcy sędziego-komisarza.** Rola zastępcy sędziego-komisarza będzie się uwydatniać w przypadkach nietypowych, tj. albo wtedy, gdy czasowa nieobecność sędziego-komisarza grozi zaburzeniem toku postępowania (np. z powodu choroby czy urlopu), albo wtedy, gdy ustawa wskazuje, że z uwagi na znaczną liczbę czynności koniecznych do podjęcia w krótkim czasie powinno się nimi zająć więcej osób jednocześnie.

Jako przykład może tu służyć sytuacja rozpoznawania sprzeciwów od listy wierzycieli. W przypadku dużych przedsiębiorstw liczba sprzeciwów często sięga kilkudziesięciu, a ich tematyka nierzadko dotyczy kwestii o dużym stopniu skomplikowania. W takich więc wypadkach uwidacznia się konieczność pozyskania dodatkowych rąk do pracy, co zapewnia możliwość powołania zastępcy - a w szczególnych przypadkach zastępców - sędziego-komisarza. Tylko takie rozwiązanie gwarantuje bowiem z jednej strony dotrzymanie terminów instruktoryjnych rozpoznania sprawy, a z drugiej - co istotniejsze - należyta ochronę interesów wierzycieli.

Ponadto ustanowienie zastępcy sędziego-komisarza może się okazać wysoce pożądane w sytuacji, gdy przeszkoda w wykonywaniu funkcji przez sędziego-komisarza zaistnieje bezpośrednio przed wyznaczonym terminem zgromadzenia wierzycieli. W takiej sytuacji brak możliwości wyznaczenia zastępcy sędziego-komisarza musiałby skutkować albo odwołaniem zgromadzenia, albo zmianą sędziego-komisarza. Żadne z tych rozwiązań nie byłoby jednak korzystne dla sprawności postępowania restrukturyzacyjnego, utrudniając realizację jego celów.

Art. 22. [Pomoc organów administracji]

Organy administracji publicznej i komornicy sądowi udzielają pomocy sędziemu-komisarzowi w wykonywaniu jego czynności.

komentarz

- **Obowiązki administracji publicznej.** Do organów administracji publicznej zalicza się organy administracji państwowej (rządowej), samorządowej oraz - w zakresie zadań zleconych przez państwo - organizacje i instytucje pozarządowe. Niezależnie jednak od roli i zadań takich organów oraz ich usytuowania w hierarchii organów państwa, są one zobowiązane udzielać pomocy sędziemu-komisarzowi w wykonywaniu jego czynności.

- **Zakres pomocy.** W postępowaniu restrukturyzacyjnym sędzia-komisarz (i/lub jego zastępca) mogą się zwracać do organów administracji terenowej o udzielenie informacji lub przekazanie dokumentów odnoszących się do majątku upadłego (np. jego położenia, stanu faktycznego, stanu prawnego).

W postępowaniu sanacyjnym natomiast szczególnie istotne mogą się okazać - przy wyrażaniu zgody na sprzedaż nieruchomości - informacje o miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, ewentualnie perspektywach czasowych jego uchwalenia, możliwości uzbrojenia terenu itp.

DZIAŁ III

Nadzorca i zarządca

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 23. [Udział nadzorca]

Postępowanie restrukturyzacyjne prowadzi się z udziałem nadzorca, którym jest nadzorca układu albo nadzorca sądowy, albo zarządcy.

komentarz

- **Udział nadzorca układu, nadzorca sądowego lub zarządcy.** Postępowania restrukturyzacyjne prowadzone są zawsze z udziałem pozasądowego organu postępowania, jakim jest nadzorca układu, nadzorca sądowy albo zarządca. Zakres uprawnień i czynności nadzorca układu, nadzorca sądowego oraz zarządcy zostanie szczegółowo omówiony w dalszej części opracowania.

Nadzorca sądowy oraz zarządca zaliczają się do katalogu funkcjonariuszy publicznych (art. 115 par. 13 pkt 3 ustawy z 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny; Dz.U. z 1997 r. nr 88, poz. 553 ze zm., dalej: kodeks karny). W konsekwencji mogą ponosić odpowiedzialność karną na podstawie art. 231 par. 1 kodeksu karnego w razie przekroczenia uprawnień bądź niedopełnienia obowiązków, ale jednocześnie są objęci ochroną przysługującą funkcjonariuszowi publicznemu.

- **Tryb powołania.** Powołanie w konkretnym postępowaniu jednej z tych osób jest uzależnione od rodzaju prowadzonej procedury restrukturyzacyjnej. Również tryb powołania nie jest w pełni jednolity, bowiem nadzorca układu działa na podstawie umowy z dłużnikiem, natomiast pozostałe dwa podmioty, nadzorca sądowy oraz zarządca, są powoływane mocą postanowienia sądu restrukturyzacyjnego. Przy tym istotną nowością jest możliwość wpływu wierzycieli i dłużnika na wybór podmiotu mającego sprawować te funkcje przy spełnieniu określonych warunków. Szczegółowe rozwiązania w tym zakresie zawierają kolejne przepisy. Ponadto powołanie określonego organu w postępowaniu będzie mieć wpływ na zakres zarządu majątkiem przez dłużnika. Działający w postępowaniu o zatwierdzenie układu nadzorca układu nie będzie ograniczał zarządu majątkiem. Nadzorca sądowy powoływany przez sąd w przyspieszonym postępowaniu układowym lub postępowaniu układowym ograniczy swobodę dłużnika do czynności zwykłego zarządu majątkiem. Powołanie zarządcy będzie skutkować całkowitym pozbawieniem dłużnika zarządu. [tabela 1]

Art. 24. [Wymagania, przeszkody]

- 1. **Nadzorcą albo zarządcą może być osoba fizyczna, która posiada pełną zdolność do czynności prawnych i licencję doradcy restrukturyzacyjnego wydaną na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji doradcy restrukturyzacyjnego (Dz.U. z 2014 r. poz. 776 oraz z 2015 r. poz. 978), zwanej dalej „ustawą o licencji doradcy restrukturyzacyjnego”, albo spółka handlowa, której wspólnicy ponoszący odpo-**

wiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem albo członkowie zarządu reprezentujący spółkę posiadają taką licencję.

2. Nadzorcą albo zarządcą nie może być osoba fizyczna albo spółka handlowa, która jest:

- 1) wierzycielem lub dłużnikiem dłużnika;
 - 2) małżonkiem, wstępnym, zstępnym, jednym z rodzeństwa, powinowatym dłużnika lub jego wierzyciela w tej samej linii czy stopniu;
 - 3) osobą pozostającą z dłużnikiem w stosunku przysposobienia lub małżonkiem tej osoby albo osobą pozostającą z dłużnikiem w faktycznym związku, prowadzącą z nim wspólnie gospodarstwo domowe;
 - 4) lub była zatrudniona przez dłużnika na podstawie stosunku pracy albo wykonywała pracę lub świadczyła usługi na rzecz dłużnika na podstawie innego stosunku prawnego, z wyjątkiem wykonywania na rzecz dłużnika czynności doradztwa restrukturyzacyjnego, o których mowa w ustawie o licencji doradcy restrukturyzacyjnego;
 - 5) lub była członkiem organu, prokurentem lub pełnomocnikiem dłużnika albo jest lub w okresie dwóch lat przed dniem złożenia wniosku restrukturyzacyjnego była wspólnikiem albo akcjonariuszem dłużnika posiadającym udziały albo akcje w wysokości wyższej niż 5% kapitału zakładowego dłużnika lub wierzyciela;
 - 6) lub była spółką powiązaną z dłużnikiem lub jest lub była członkiem organu, prokurentem lub pełnomocnikiem takiej spółki albo jest lub w okresie dwóch lat przed dniem złożenia wniosku restrukturyzacyjnego była wspólnikiem albo akcjonariuszem posiadającym udziały albo akcje w wysokości wyższej niż 5% kapitału zakładowego spółki powiązanej z dłużnikiem.
- 3. Powołanie osoby, która była nadzorcą, jako zarządcy w postępowaniu dotyczącym tego samego dłużnika jest niedopuszczalne.**
- 4. Przeszkody, o których mowa w ust. 2 pkt 2 i 3, trwają mimo ustania małżeństwa lub przysposobienia.**
- 5. Nadzorca i zarządca niezwłocznie, nie później niż wraz z podjęciem pierwszej czynności przed sądem lub sędzią-komisarzem, składają do akt postępowania oświadczenie, że nie zachodzą przeszkody, o których mowa w ust. 2 i 3.**

komentarz

- **Wymagania wobec osoby nadzorca.** Szeroki zakres uprawnień i obowiązków nałożonych na nadzorcę oraz zarządcę wymagają od podmiotów sprawujących wskazane funkcje wysokich kwalifikacji. Gwarancją odpowiedniego poziomu profesjonalizmu ma być obowiązek posiadania licencji doradcy restrukturyzacyjnego. Zatem do pełnienia funkcji nadzorca lub zarządcy może być powołana wyłącznie osoba posiadająca licencję doradcy restrukturyzacyjnego albo spółka handlowa, której wspólnicy lub członkowie zarządu posiadają taką licencję. Licencja doradcy restrukturyzacyjnego uprawnia również do pełnienia funkcji syndyka w postępowaniu upadłościowym oraz zarządcy w egzekucji przez zarząd przymusowy na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego. Licencję doradcy restrukturyzacyjnego może uzyskać wyłącznie osoba fizyczna, która:

- 1) ma obywatelstwo państwa członkowskiego Unii Europejskiej, Konfederacji Szwajcarskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym;
- 2) zna język polski w zakresie niezbędnym do wykonywania czynności syndyka, nadzorca lub zarządcy;
- 3) ma pełną zdolność do czynności prawnych;

Art. 29. [Przesłanki wygaśnięcia funkcji]

1. Sąd stwierdza wygaśnięcie funkcji nadzorcy sądowego albo zarządcy w przypadku:
 - 1) jego śmierci;
 - 2) utraty przez niego pełnej zdolności do czynności prawnych;
 - 3) gdy w składzie organów spółki będącej nadzorczą sądowym albo zarządcą zachodzą braki uniemożliwiające jej działanie.
2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, w postanowieniu wskazuje się datę śmierci nadzorcy sądowego albo zarządcy.
3. Odpis prawomocnego postanowienia o stwierdzeniu wygaśnięcia funkcji nadzorcy sądowego albo zarządcy doręcza się Ministrowi Sprawiedliwości.

komentarz

- **Przesłanki wygaśnięcia.** W przypadku wystąpienia okoliczności obiektywnie i trwale uniemożliwiających pełnienie funkcji nadzorcy sądowego czy zarządcy sąd będzie zobowiązany stwierdzić wygaśnięcie pełnionej funkcji. Postanowienie to jest niezaskarżalne. Sprawność postępowania i bezpieczeństwo obrotu prawnego wymagają szybkiego zastąpienia podmiotu niezdołnego do pełnienia kluczowej roli w postępowaniu restrukturyzacyjnym. Zawiadomienie ministra sprawiedliwości umożliwi podjęcie odpowiednich kroków administracyjnych oraz zaktualizowanie listy osób posiadających licencję doradcy restrukturyzacyjnego.

Art. 30. [Uchybienia w wykonywaniu obowiązków]

1. Sędzia-komisarz upomina nadzorcę sądowego albo zarządcę, który nie wykonuje albo nienależycie wykonuje swoje obowiązki.
2. W przypadku istotnego uchybienia albo braku poprawy w wykonywaniu obowiązków mimo upomnienia, sędzia-komisarz nakłada na nadzorcę sądowego albo zarządcę grzywnę w wysokości od 1000 zł do 30 000 zł, biorąc pod uwagę stopień oraz wagę uchybienia.
3. W przypadku rażącego uchybienia albo braku poprawy w wykonywaniu obowiązków mimo nałożonej grzywny lub w przypadku niewykonania obowiązków, o których mowa w art. 24 ust. 5 i art. 25 ust. 2, mimo wezwania do ich spełnienia w terminie tygodnia, sąd odwołuje nadzorcę sądowego albo zarządcę. Odpis prawomocnego postanowienia doręcza się Ministrowi Sprawiedliwości.
4. Sąd wysłuchuje nadzorcę sądowego albo zarządcę przed ich odwołaniem. W przypadku uprawdopodobnienia podstaw do odwołania nadzorcy sądowego albo zarządcy sąd może do czasu wydania postanowienia w przedmiocie odwołania zawiesić nadzorcę sądowego albo zarządcę w wykonywaniu jego czynności, powołując tymczasowego nadzorcę sądowego albo tymczasowego zarządcę, do których przepisy o nadzorcy sądowym albo zarządcy stosuje się odpowiednio.
5. Na postanowienie sądu w przedmiocie odwołania nadzorcy sądowego albo zarządcy oraz postanowienie sędziego-komisarza w przedmiocie upomnienia lub nałożenia grzywny na nadzorcę sądowego albo zarządcę, przysługuje zażalenie. Zażalenie przysługuje również nadzorcy sądowemu albo zarządcy.
6. Sąd powołuje nadzorcę sądowego albo zarządcę po uprawomocnieniu się postanowienia o odwołaniu, o którym mowa w ust. 3. Do czasu powołania nadzorcy sądowego albo zarządcy sąd powołuje tymczasowego nadzorcę sądowego albo tymczasowego zarządcę, do których przepisy o nadzorcy sądowym albo zarządcy stosuje się odpowiednio.

komentarz

- **Środki dyscyplinujące.** Sprawowanie efektywnego nadzoru nad tokiem postępowania oraz prawidłowym sprawowaniem funkcji nadzorcy sądowego i zarządcy przez sędziego-komisarza oraz sąd wymaga udostępnienia im odpowiednich narzędzi. Środki te mają charakter dyscyplinarny i są stopniowalne. W zależności od wagi uchybienia są to kolejno: upomnienie, grzywna w wysokości od 100 zł do 30 000 zł (stosowane przez sędziego-komisarza) oraz odwołanie z pełnionej funkcji przez sąd. Odpowiedzialność porządkowa nadzor-

cy sądowego i zarządcy jest niezależna od tego, czy naruszenie obowiązków przez wymienione osoby spowodowało powstanie szkody. Poza wskazanymi wcześniej istotnymi uchybieniami w pełnieniu obowiązków podstawą do zastosowania środków dyscyplinujących może być również nieskładanie lub nieterminowe składanie sprawozdań, opieszałość, brak koncepcji prowadzenia postępowania.

- **Odebranie licencji.** Dwukrotne odwołanie z pełnionej funkcji skutkuje odebraniem licencji doradcy restrukturyzacyjnego, a jej ponowne uzyskanie w takiej sytuacji jest niemożliwe. Niewątpliwie jest to więc środek niosący ze sobą poważne konsekwencje.
- **Procedura odwołania.** Przed odwołaniem nadzorcy sądowego lub zarządcy sąd będzie zobowiązany do przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego, w tym szczególnie do wysłuchania tych osób. Postanowienie sądu w przedmiocie odwołania jest zaskarżalne. Zażalenie przysługuje także na postanowienie sędziego-komisarza w przedmiocie upomnienia lub nałożenia grzywny na nadzorcę sądowego i zarządcę. Do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia w przedmiocie zgłoszonego wniosku sąd ma obowiązek ustanowienia tymczasowego nadzorcy sądowego albo tymczasowego zarządcy, do których stosuje się odpowiednio przepisy o nadzorcy sądowym oraz zarządcy.
- **Zawieszenie.** Nowością jest możliwość zawieszenia nadzorcy sądowego lub zarządcy jeszcze przed wydaniem postanowienia o ich odwołaniu. W takiej sytuacji sąd również ustanawia tymczasowego nadzorcę sądowego albo tymczasowego zarządcę.

Art. 31. [Sprawozdanie z czynności]

1. Nadzorca sądowy i zarządca składają sędziemu-komisarzowi sprawozdania ze swoich czynności za każdy miesiąc kalendarzowy pełnienia funkcji.
2. Sprawozdanie z czynności nadzorcy sądowego obejmuje co najmniej wskazanie:
 - 1) czy dłużnik reguluje zobowiązania powstałe po otwarciu przyspieszonego postępowania układowego lub postępowania układowego;
 - 2) przedstawionych przez dłużnika wpływów i wydatków oraz wysokości środków pieniężnych zgromadzonych w kasie i na rachunkach bankowych na początku i końcu okresu sprawozdawczego;
 - 3) czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu, na które nadzorca sądowy wyraził zgodę.
3. Sprawozdanie z czynności zarządcy obejmuje co najmniej wskazanie i omówienie etapu przygotowywania lub realizacji planu restrukturyzacyjnego oraz wskazanie, czy zarządca reguluje zobowiązania powstałe po otwarciu postępowania sanacyjnego.
4. Sędzia-komisarz może wyznaczyć inne terminy składania sprawozdań z czynności oraz określić dodatkowe wymogi co do treści tych sprawozdań.

komentarz

- **Obowiązek składania sprawozdania.** Nadzorca sądowy oraz zarządca mają obowiązek sporządzać cykliczne, comiesięczne sprawozdania z przeprowadzonych czynności. Mają one na celu bieżące raportowanie o stanie przedsiębiorstwa i przebiegu działań restrukturyzacyjnych.
- **Zawartość sprawozdania.** Przepis wskazuje niezbędne minimum informacji, jakie muszą być zawarte w takim sprawozdaniu. Dane te mają umożliwić ustalenie, czy sytuacja przedsiębiorstwa nie uległa pogorszeniu, czy nie dochodzi do nawarstwiania się zadłużenia i utraty płynności finansowej oraz jakie działania naprawcze są wdrażane w przedsiębiorstwie. Sprawozdania z czynności umożliwią zatem wierzycielom szybką reakcję w sytuacji, gdyby proces naprawczy nie postępował właściwie. Pozwoli to na zapobieżenie pomniejszeniu się stopnia ich zaspokojenia. Trzeba pamiętać, że raporty te są kierowane w pierwszym rzędzie do wierzycieli, którzy mają pełen dostęp do akt postępowania (na podstawie art. 206 ust. 1 prawa restrukturyzacyjnego). Realną dostępność tych informacji dla wierzycieli znacząco zwiększy umieszczenie sprawozdań w Centralnym Rejestrze Restrukturyzacji i Upadłości (CRRiU).

PRZYKŁAD 4

Dwie różne decyzje

Otwierając postępowanie układowe wobec ZXC sp. z o.o., sąd postanowił wyznaczyć nadzorcę sądowego w osobie Adama Kowalskiego. Następnie w toku postępowania rada wierzycieli podjęła odpowiednią większością uchwałę o zmianie osoby nadzorcy sądowego na Jana Michalskiego. Zanim jednak sąd zdążył podjąć jakiegokolwiek kroki w związku z tą uchwałą, sam dłużnik wystąpił z wnioskiem o zmianę osoby nadzorcy, popartym pisemną zgodą wierzycieli mających łącznie więcej niż 30 proc. sumy wierzytelności uprawniających do głosowania nad układem. Dłużnik wskazał jako nowego nadzorcę Tomasza Pawłaka.

Jakie rozstrzygnięcie wyda sąd?

Przed wszystkim ustalenie wymaga kwestia kolejności rozstrzygnięcia przez sąd w przedmiocie zmiany dotychczasowego nadzorcy sądowego. Wbrew pozorom czynnikiem decydującym nie powinna być kolejność przedłożenia sądowi dokumentów stanowiących podstawę zmiany. Rozważmy oba scenariusze.

1. Sąd rozpoznaje najpierw uchwałę rady wierzycieli. Nie stwierdzając wystąpienia przesłanek negatywnych, sąd odwoła Adama Kowalskiego z funkcji nadzorcy sądowego, a do jej pełnienia powoła zgodnie z uchwałą Jana Michalskiego. Następnie sąd przystąpi do rozpoznania wniosku dłużnika o powołanie Tomasza Pawłaka. Jednak nawet pomimo stwierdzenia braku przeciwwskazań i spełnienia wymogów formalnych wniosku, sąd będzie zmuszony taki wniosek oddalić. Podstawą oddalenia będzie art. 28 ust. 3 prawa restrukturyzacyjnego – zmiana nadzorcy ustanowionego na skutek uchwały wierzycieli jest niemożliwa na wniosek nadzorcy.
2. Sąd w pierwszej kolejności rozpoznaje wniosek dłużnika o powołanie Tomasza Pawłaka. Jako że spełnia on wymogi formalne, a nadto nie stwierdzono istnienia przesłanek negatywnych do zmiany, sąd odwoła dotychczasowego nadzorcę sądowego i powoła w jego miejsce nowego – zgodnie z wnioskiem dłużnika. Następnie sąd zajmie się uchwałą rady wierzycieli, która również spełnia wszelkie wymogi formalne. W przypadku braku przesłanek negatywnych sąd będzie zobowiązany do zmiany nadzorcy sądowego. Odwoła więc świeżo powołanego Tomasza Pawłaka i w jego miejsce ustanowi Jana Michalskiego. Powyższe dwa warianty wyraźnie wskazują, że sąd powinien wnioski takie rozpoznać łącznie, co będzie skutkowało oddaleniem wniosku dłużnika. W przedstawionym przykładzie widoczny jest prymat odpowiednio legitymowanych wierzycieli nad dłużnikiem w zakresie wyboru podmiotu sprawującego kluczową funkcję w postępowaniu restrukturyzacyjnym. Ostatecznie funkcję taką będzie zawsze pełnił podmiot wskazany przez radę wierzycieli.

PRZYKŁAD 5

Sprawozdanie cenne dla wierzyciela

W toku postępowania układowego QAZ sp. z o.o. nadzorca sądowy przedłożył sędziemu-komisarzowi sprawozdanie z czynności, z którego treści wynikało m.in., że dłużnik nie reguluje na bieżąco części zobowiązań powstałych po otwarciu postępowania układowego. Dodatkowo dłużnik wystąpił do nadzorcy z wnioskiem o wyrażenie zgody na zbycie jedynej nieobciążonej nieruchomości o znacznej wartości, uzasadniając swój wniosek brakiem płynnych środków na prowadzenie działalności. Nieruchomość objęta wnioskiem ma istotne znaczenie dla realizacji planów inwestycyjnych stanowiących istotny element planu restrukturyzacyjnego. Nadzorca nie podjął jeszcze decyzji odnośnie do udzielenia zgody.

Po zapoznaniu się z treścią takiego sprawozdania wierzyciel będzie mógł powziąć uzasadnione obawy co do realności przeprowadzenia restrukturyzacji przedsiębiorstwa dłużnika. W obawie przed narastającym zadłużeniem oraz potencjalnym uszczupleniem majątku dłużnika wierzyciel osobisty wystąpi do sądu z wnioskiem o otwarcie postępowania sanacyjnego w stosunku do dłużnika. Sąd będzie mógł wtedy zastosować bardziej dolegliwe formy zabezpieczenia (włącznie z pozbawieniem dłużnika zarządu własnego) jeszcze na etapie rozpoznawania wniosku wierzyciela. Pozwoli to zapobiec pogorszeniu się stopnia zaspokojenia wierzycieli układowych.

- **Możliwość zmiany częstotliwości.** Sędzia-komisarz może zarządzić odmienną częstotliwość składania sprawozdań, a także określić dodatkowe wymogi odnośnie do ich treści. Niewątpliwie poza obowiązkową zawartością sprawozdania nadzorcy sądowy i zarządca powinni także przedstawić informację na temat wypełnienia wielu obowiązków nałożonych na nich ustawą. Sprawozdania z czynności nie podlegają zatwierdzeniu. Ich analiza może jednak skutkować odpowiedzialnością dyscyplinarną nadzorcy sądowego albo zarządcy, jeżeli sędzia-komisarz na podstawie sprawozdania uzna, że dopuścili się naruszenia swoich obowiązków. [przykład 5]

Art. 32. [Sprawozdanie rachunkowe]

1. Zarządca składa sędziemu-komisarzowi co miesiąc kalendarzowy sprawozdanie rachunkowe. Sprawozdanie rachunkowe obejmuje co najmniej wskazanie źródła i wysokości poszczególnych wpływów i wydatków oraz wysokości środków pieniężnych zgromadzonych w kasie i na rachunkach bankowych na początku i końcu okresu sprawozdawczego.
2. Sędzia-komisarz może wyznaczyć inne terminy składania sprawozdań rachunkowych oraz określić dodatkowe wymogi co do ich treści.
3. Sędzia-komisarz zatwierdza sprawozdanie rachunkowe, odmawia uznania określonego wydatku lub dokonuje odpowiedniego sprostowania oraz orzeka o zwrocie do masy sanacyjnej kwoty niezatwierdzonej.
4. Na postanowienie sędziego-komisarza przysługuje zażalenie. Zażalenie przysługuje również zarządcy.
5. Prawomocne postanowienie zobowiązujące zarządcę do zwrotu do masy sanacyjnej kwoty niezatwierdzonej stanowi tytuł egzekucyjny przeciwko zarządcy.

komentarz

- **Osoba odpowiedzialna za złożenie.** Cykliczne sprawozdania rachunkowe składa wyłącznie zarządca z uwagi na to, że sa-

modzielnie zarządza masą sanacyjną oraz ponosi z niej wydatki i uzyskuje wpływy.

- **Zawartość sprawozdania rachunkowego.** Nie jest to sprawozdanie finansowe w rozumieniu przepisów ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2013 r. poz. 330 ze zm.). Jest to zapis faktycznie uzyskanych w danym okresie sprawozdawczym przychodów oraz poniesionych wydatków. Sprawozdanie powinno być zatem sporządzone zgodnie z metodą kasową. W celu umożliwienia sędziemu-komisarzowi oraz uczestnikom postępowania rzetelnej weryfikacji sprawozdania konieczne jest wskazanie przez zarządcę wyczerpującego uzasadnienia poniesionych wydatków, w tym poprzez wykazanie nie tylko celowości danego wydatku, ale też zasadności jego wysokości. Ponieważ takie ujęcie nie pokazuje stanu zaciągniętych zobowiązań, zgodnie z przepisem poprzedzającym zarządca wskazuje w sprawozdaniu z czynności, czy na bieżąco reguluje zobowiązania powstałe po otwarciu postępowania sanacyjnego. Pozwala to wyeliminować ryzyko niekontrolowanego wzrostu zadłużenia masy sanacyjnej.
- **Możliwość zmiany częstotliwości i zakresu.** Sędzia-komisarz może, podobnie jak w odniesieniu do sprawozdania z czynności, określić inny okres sprawozdawczy oraz wskazać dodatkowe elementy sprawozdania.
- **Zatwierdzenie.** Po przeanalizowaniu i zaakceptowaniu sprawozdania sędzia-komisarz zatwierdza je postanowieniem. W przypadku wystąpienia zastrzeżeń sędziego-komisarza może sprawozdanie sprostować (np. w razie stwierdzenia omyłki rachunkowej) lub też odmówić zatwierdzenia określonych wydatków. W takim przypadku sędzia-komisarz powinien jednocześnie orzec o obowiązku zwrotu do masy sanacyjnej kwoty niezatwierdzonej. Obowiązek zwrotu do masy obciąża jedynie zarządcę, który dokonał określonego wydatku, a nie jego kontrahenta.

KOMENTARZE

Postanowienie sędziego-komisarza w zakresie sprawozdania rachunkowego zarządcy podlega zaskarżeniu zażaleniem – nie tylko przez uczestników postępowania, ale również przez zarządcę. Znaczącym ułatwieniem w przypadku zajęcia konieczności przymusowego odzyskania niezatwierdzonych kwot wydatków jest nadanie prawomocnemu orzeczeniu sędziego-komisarza waloru tytułu egzekucyjnego. [przykład 6]

Art. 33. [Sprawozdanie końcowe]

1. Po wykonaniu wszystkich obowiązków zarządca składa sprawozdanie końcowe, które obejmuje co najmniej wskazanie, w jakim stopniu został zrealizowany plan restrukturyzacyjny oraz czy zarządca wydał dłużnikowi cały majątek i dokumenty.
2. Sprawozdanie końcowe zatwierdza sąd. Sąd odmawia zatwierdzenia sprawozdania końcowego w całości lub części, jeżeli zarządca dokonał czynności niezgodnych z prawem lub skutkujących pokrzywdzeniem wierzycieli lub dłużnika albo mimo wezwania nie wykonał w określonym terminie wszystkich obowiązków.
3. Na postanowienie sądu przysługuje zażalenie. Zażalenie przysługuje również zarządcy.
4. Prawomocne postanowienie o odmowie zatwierdzenia sprawozdania końcowego w całości lub części doręcza się Ministrowi Sprawiedliwości.

komentarz

■ **Obowiązek złożenia sprawozdania końcowego.** Zarządca po wykonaniu wszystkich obowiązków będzie miał obowiązek złożyć końcowe sprawozdanie zawierające informację, w jakim stopniu został zrealizowany plan restrukturyzacyjny oraz czy zarządca wydał dłużnikowi cały majątek i dokumenty. Sprawozdanie końcowe powinno stanowić podsumowanie działalności zarządcy w toku postępowania sanacyjnego. Nie jest to sprawozdanie o charakterze rachunkowym.

■ **Zatwierdzenie sprawozdania końcowego.** Sprawozdanie końcowe jest rozpoznawane przez sąd restrukturyzacyjny, a nie przez sędziego-komisarza. Sąd odmawia zatwierdzenia sprawozdania końcowego w całości lub części, jeżeli zarządca dokonał czynności niezgodnych z prawem lub skutkujących pokrzywdzeniem wierzycieli lub dłużnika albo mimo wezwania nie wykonał w określonym terminie wszystkich obowiązków.

■ **Rola ministra sprawiedliwości.** Postanowienie sądu jest zaskarżalne, a jego prawomocny odpis doręcza się ministrowi sprawiedliwości. Minister będzie mógł w takiej sytuacji wszcząć procedurę o stwierdzenie przez sąd rażącego naruszenia obowiązków przez zarządcę (art. 18a ust. 2 ustawy o licencji doradcy restrukturyzacyjnego). W przypadku prawomocnego ustalenia przez sąd rażącego naruszenia obowiązków minister będzie zobowiązany cofnąć licencję. Jej ponowne uzyskanie możliwe będzie dopiero po upływie 10 lat. Rozwiązanie to ma na celu wyciągnięcie stosownych konsekwencji wobec nierzetelnego zarządcy już po zakończeniu postępowania, kiedy jest już niemożliwe odwołanie go z pełnionej funkcji. Doradca restrukturyzacyjny jako przedstawiciel zawodu zaufania publicznego powinien spełniać najwyższe standardy rzetelności. Eliminacja z kręgu doradców osób niespełniających tego wymogu ma zagwarantować uczestnikom procesów restrukturyzacji odpowiednio wysokie standardy prowadzenia tych postępowań.

Art. 34. [Forma sprawozdania]

1. Do sprawozdań, o których mowa w art. 32 i art. 33, przepisów ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. z 2013 r. poz. 330, z późn. zm.) nie stosuje się.
2. Sprawozdania, o których mowa w art. 31-33, składa się w postaci elektronicznej i zamieszcza w Rejestrze.
3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór sprawozdania z czynności nadzorcy sądowego i zarządcy, sprawozdania rachunkowego i sprawozdania końcowego zarządcy, mając na uwadze zakres informacji, których umieszczenie

w sprawozdaniach jest niezbędne dla prawidłowego sprawowania nadzoru nad nadzorcą sądowym albo zarządcą, oceny stanu przedsiębiorstwa oraz nakładu pracy nadzorcy sądowego albo zarządcy, a także czytelność oraz kompletność sprawozdań.

komentarz

■ **Wymogi wobec formy sprawozdania.** Sprawozdania rachunkowe oraz końcowe zarządcy nie muszą spełniać wymogów ustawy o rachunkowości, nie są więc sprawozdaniami finansowymi. Elektroniczna forma sprawozdań dostępnych w CRRiU umożliwi wszystkim uczestnikom postępowania bieżący i stały dostęp do zawartych w nich informacji. Pozwoli to zarówno restrukturyzowanemu przedsiębiorcy, jak i jego wierzycielom na sprawowanie faktycznej kontroli nad prowadzonym procesem naprawczym oraz odpowiednio szybką reakcją w sytuacjach tego wymagających. Znacząco skróci także czas obiegu dokumentów. Planowany termin uruchomienia rejestru przewidziano na 1 lutego 2018 r.

■ **Zawartość.** Ustalenie wzoru sprawozdania z czynności nadzorcy sądowego i zarządcy, sprawozdania rachunkowego i sprawozdania końcowego zarządcy powierzono ministrowi sprawiedliwości, który dokona tego w drodze rozporządzenia. Unifikacja sprawozdań składanych w toku postępowania z pewnością będzie mieć pozytywny wpływ na jego sprawność. Wylimiuje częsty problem niekompletności danych prezentowanych w sprawozdaniach, a niezbędnych do tego, aby sprawozdania należycie pełniły swoją funkcję informacyjną. Pozwoli to odciążać sąd od wielu czynności wyjaśniających związanych z weryfikacją sprawozdań i przyspieszy ich rozpoznanie.

Rozdział 2

Nadzorca układu

Art. 35. [Nadzorca układu, wybór, umowa]

1. W postępowaniu o zatwierdzenie układu nadzorca układu jest wybierany przez dłużnika i pełni swoją funkcję na podstawie umowy zawartej z dłużnikiem.
2. W umowie, o której mowa w ust. 1, określa się wynagrodzenie nadzorcy układu.
3. Umowa, o której mowa w ust. 1, wygasa w przypadku cofnięcia lub zawieszenia praw wynikających z licencji doradcy restrukturyzacyjnego oraz w przypadku śmierci nadzorcy układu lub utraty przez niego pełnej zdolności do czynności prawnych. Umowa wygasa również w przypadku, gdy w terminie dwóch tygodni od dnia jej zawarcia nadzorca układu nie zawarł umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej.
4. W przypadku wygaśnięcia umowy z przyczyn, o których mowa w ust. 3, dłużnik niezwłocznie zawiera umowę z osobą spełniającą wymogi, o których mowa w art. 24, w celu dalszego pełnienia funkcji nadzorcy układu.

komentarz

■ **Sposób wyboru nadzorcy układu.** Najbardziej odformalizowana procedura restrukturyzacyjna, jaką jest postępowanie o zatwierdzenie układu, z założenia ma być w zasadzie w całości przeprowadzona poza sądem, który ma za wyłączne zadanie zatwierdzenie układu. Wobec tego nadzorca układu jest samodzielnie wybierany przez dłużnika – przedsiębiorcę, a podstawą jego działania jest zawarta umowa.

■ **Wymogi wobec osoby nadzorcy układu.** Bez względu na warunek jest jednak to, aby podmiot wybrany przez dłużnika posiadał licencję doradcy restrukturyzacyjnego. Doradca jako profesjonalista będzie mógł skutecznie wspomagać restrukturyzację przedsiębiorstwa, przede wszystkim poprzez przygotowanie odpowiedniego planu naprawczego. Wybór doradcy cieszącego się zaufaniem uczestników procesu naprawczego w przedsiębiorstwie pozwoli dłużnikowi uwiarygodnić propozycje układowe przed wierzycielami i przekonać ich o realności wykonania układu. Aby układ mógł dojść do skutku, nadzorca układu musi za-

PRZYKŁAD 6

Sędzia nakaże zwrot

W toku postępowania sanacyjnego prowadzonego dla QWE sp. z o.o. zarządca przedłożył sędziemu-komisarzowi sprawozdanie rachunkowe obejmujące pierwszy miesiąc od otwarcia postępowania. W sprawozdaniu tym wskazał stan kasy oraz rachunków bankowych na początek okresu sprawozdawczego oraz uzyskane wpływy i poniesione w tym okresie wydatki. Wydatki zarządca podzielił na wynikające z czynności dłużnika i związane z prowadzeniem działalności gospodarczej, a także na wynikające z czynności zarządcy związanych z tokiem postępowania. W tej drugiej grupie wskazał koszty sporządzenia spisu inwentarza oraz koszty ubezpieczenia OC związanego z pełnieniem funkcji w przedmiotowym postępowaniu. Zarządca nie wskazał stanu kasy i rachunków bankowych na koniec okresu sprawozdawczego.

Jakie kroki podejmie sędzia-komisarz?

Sędzia-komisarz w toku czynności wyjaśniających związanych z rozpoznaniem sprawozdania zobowiąże zarządcę do wskazania stanu kasy oraz rachunków bankowych na koniec okresu sprawozdawczego. Nie może samodzielnie sprostować sprawozdania rachunkowego w tym zakresie, ponieważ z treści sprawozdania wynika jedynie łączny stan środków pieniężnych w ostatnim dniu okresu sprawozdawczego, ale nie stan kasy i poszczególnych rachunków bankowych. Po uzyskaniu stosownych wyjaśnień od zarządcy sędzia-komisarz będzie mógł wydać postanowienie, w którym odmówi uznania w całości wydatku poniesionego z tytułu ubezpieczenia OC zarządcy (na podstawie art. 25 ust. 2 prawa restrukturyzacyjnego), zatwierdzając sprawozdanie w pozostałym zakresie. Jednocześnie w tym samym orzeczeniu sędzia-komisarz nakaże zarządcę zwrot do masy sanacyjnej niezatwierdzonej kwoty. Niewykonanie prawomocnego postanowienia sędziego-komisarza nakazującego zwrot środków pieniężnych do masy sanacyjnej będzie stanowić podstawę odpowiedzialności dyscyplinarnej zarządcy.

tem pozostać bezstronnym fachowcem. Fakt zawarcia umowy z dłużnikiem, w tym dowolnego ustalenia kwestii wynagrodzenia doradcy, nie powinien wobec tego rzutować na jego niezależność od dłużnika. W interesie samego dłużnika będzie leżało zawarcie umowy z podmiotem, który będzie wiarygodny dla wierzycieli. Jednocześnie jedynie zachowanie obiektywizmu pozwoli doradcy na skuteczność w działaniu, jakim jest dążenie do zawarcia oraz wykonania układu.

■ **Postępowanie w przypadku wygaśnięcia umowy.** Wygaśnięcie umowy w przypadku zajścia okoliczności uniemożliwiających sprawowanie funkcji oraz w przypadku braku ubezpieczenia OC nadzorcy układu zapewnia bezpieczeństwo procesu restrukturyzacji. Bez nadzorcy układu nie jest możliwe przeprowadzenie postępowania.

układu, która będzie się sprowadzała do nadzoru nad wykonywaniem przez dłużnika planu restrukturyzacyjnego oraz wykonywaniem układu.

■ **Odpowiedzialność dłużnika.** Przygotowanie planu restrukturyzacyjnego oraz optymalnych propozycji układowych wymaga pełnej wiedzy o sytuacji przedsiębiorstwa. Udostępnienie kompletnej dokumentacji nadzorcy układu przez dłużnika jest zatem niezbędne do efektywnego przeprowadzenia restrukturyzacji. Przestrzeganie tego wymogu przez dłużników ma zapewnić sankcją karna.

■ **Odpowiedzialność nadzorcy.** Jednak nawet naruszenie wskazanych zasad przez dłużnika nie zwalnia nadzorcy z zachowania należytej staranności podczas weryfikacji przedstawionych mu danych. Zarówno potencjalna odpowiedzialność karna ciążąca na dłużniku, jak i odpowiedzialność odszkodowawcza nadzorcy stanowią gwarancję poszanowania interesu wierzycieli. W znacznej mierze ponoszą oni ciężar naprawy funkcjonowania przedsiębiorstwa dłużnika.

Art. 37. [Czynności nadzorcy układu]

1. W ramach sprawowanego nadzoru nadzorca układu może kontrolować czynności dłużnika dotyczące jego majątku, a także przedsiębiorstwo dłużnika, w tym sprawdzać, czy mienie dłużnika, które nie stanowi części przedsiębiorstwa, jest dostatecznie zabezpieczone przed zniszczeniem lub utratą.
2. Do czynności nadzorcy układu należy w szczególności:
 1) sporządzenie planu restrukturyzacyjnego;
 2) przygotowanie wspólnie z dłużnikiem propozycji układowych;
 3) sporządzenie spisu wierzytelności oraz spisu wierzytelności spornych;
 4) współpraca z dłużnikiem w zakresie sprawnego i zgodnego z prawem zbierania głosów przy zachowaniu praw wierzycieli;
 5) złożenie sprawozdania o możliwości wykonania układu.

komentarz

■ **Czynności dokonywane przez nadzorcę.** Czynności dokonywane przez nadzorcę układu są konsekwencją postawionej przed nim zadania, jakim jest wdrożenie skutecznej restrukturyzacji oraz wypracowanie optymalnego dla dłużnika i jego wierzycieli porozumienia, które następnie zostanie zrealizowane.

■ **Sporządzenie planu.** Po przeanalizowaniu sytuacji przedsiębiorstwa pierwszym istotnym krokiem nadzorcy układu będzie sporządzenie planu restrukturyzacyjnego. Skuteczność restrukturyzacji w istotnym stopniu zależy od właściwego zaplanowania określonych działań zmierzających do poprawy sytuacji finansowo-ekonomicznej przedsiębiorstwa. W praktyce małe i średnie przedsiębiorstwa często nie przygotowują jednak żadnych planów restrukturyzacji i działają wyłącznie doraźnie, co wyklucza racjonalizowanie działań oraz kontrolowanie ich efektów. Szczegółowe wymogi co do treści planu zawiera art. 10 prawa restrukturyzacyjnego. Wsparcie ze

komentarz

■ **Istota umowy dłużnika z nadzorcą układu.** Rolą nadzorcy układu jest pomoc dłużnikowi w przeprowadzeniu restrukturyzacji, przygotowaniu propozycji układowych i przeprowadzeniu głosowania nad układem. Nadzorca układu wprowadzić pełni nadzór nad czynnościami dłużnika w postępowaniu o zatwierdzenie układu, nie ogranicza jednak dłużnika w zarządzie jego majątkiem aż do momentu wydania postanowienia w przedmiocie zatwierdzenia układu. Od tej chwili nadzorca układu będzie wykonywał uprawnienia nadzorcy sądowego (art. 224 prawa restrukturyzacyjnego). Takie uregulowanie ma zabezpieczyć majątek dłużnika na wypadek odmowy zatwierdzenia układu i złożenia uproszczonego wniosku o otwarcie postępowania sanacyjnego lub o ogłoszenie upadłości. Z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o zatwierdzeniu układu nadzorca obejmie funkcję nadzorcy wykonania

strony nadzorcy układu posiadającego niezbędną wiedzę i doświadczenie w zakresie analizy ekonomicznej i prawnej przedsiębiorstwa pozwoli stworzyć podstawowe i skuteczne narzędzie restrukturyzacji.

■ **Obowiązki w zakresie przygotowania propozycji układowych.** Kolejnym etapem jest przygotowanie propozycji układowych dla wierzycieli. Powinny być one ściśle skorelowane z planem restrukturyzacyjnym, jako że muszą odzwierciedlać faktyczne możliwości finansowe przedsiębiorcy w okresie realizacji układu.

W praktyce zbyt często spotyka się propozycje skonstruowane w całkowitym oderwaniu od realnej oceny ekonomicznej przedsiębiorstwa, co jest nieuchronną konsekwencją braku rzetelnej analizy sytuacji w przedsiębiorstwie na etapie poprzedzającym tworzenie propozycji.

Można śmiało stwierdzić, że do tej pory znacząca część przedsiębiorców starających się o zawarcie układu z wierzycielami nie korzystała przy konstruowaniu propozycji układowych z pomocy profesjonalnego podmiotu. Miało to ujemny wpływ na jakość propozycji.

Przygotowanie propozycji przez nadzorę układu wspólnie z dłużnikiem wyeliminuje częste dotychczas sytuacje, w których nadzorca negatywnie oceniał złożone przez dłużnika propozycje na etapie zbyt późnym do ich zmiany. Skutkowało to przeważnie nieprzyjęciem układu przez wierzycieli. Propozycje układowe określają sposób restrukturyzacji zobowiązań dłużnika. Możliwe jest łączenie wielu sposobów restrukturyzacji. Ich przykładowy katalog jest zawarty w art. 156 prawa restrukturyzacyjnego.

■ **Obowiązki w zakresie przygotowania spisu wierzycieli.** Nadzorca układu sporządza również na podstawie ksiąg rachunkowych, innych dokumentów dłużnika, wpisów w księgach wieczystych oraz rejestrach spis wierzycieli. Spis jest niezbędny do przeprowadzenia głosowania (obliczenia niezbędnych większości – osobowej i kapitałowej oraz ustalenia siły głosu), a także do ustalenia, czy nie został przekroczony 15-procentowy próg wierzycieli spornych.

■ **Zakres współpracy z dłużnikiem.** Istotnym wsparciem ze strony nadzorcy układu jest także współpraca z dłużnikiem w zakresie zbierania głosów wierzycieli. Dotychczas nie należało do rzadkości niezawarcie układu z uwagi na bierność wierzycieli, a przede wszystkim samego dłużnika.

Przedsiębiorcy często bowiem nie zdają sobie sprawy, że przygotowane przez nich propozycje układowe nie mówią same za siebie i konieczne jest przekonanie wierzycieli, że układ najbardziej im się opłaca. Z kolei równie często wierzyciele nie potrafią ocenić rzetelności propozycji dłużnika ani jaka jest dla nich alternatywa. Nadzorca układu, działając jako bezstronny profesjonalista, będzie mógł rozwiązać wiele wątpliwości wierzycieli.

■ **Obowiązki w zakresie przygotowania sprawozdania.** Sprawozdanie o możliwości wykonania układu stanowi załącznik do wniosku o stwierdzenie zawarcia układu. Zawartość sprawozdania szczegółowo reguluje art. 220 prawa restrukturyzacyjnego.

Rozdział 3

Nadzorca sądowy

Oddział 1

Przepisy ogólne

Art. 38. [Powołanie do pełnienia funkcji przez sąd]

1. Nadzorca sądowy jest powoływany przez sąd w postanowieniu o otwarciu przyspieszonego postępowania układowego lub postępowania układowego.

2. Na wniosek dłużnika, do którego dołączono pisemną zgodę wierzyciela lub wierzycieli mających łącznie więcej niż 30% sumy wierzycieli, z wyłączeniem wierzycieli, o których mowa w art. 80 ust. 3 oraz art. 116, sąd, w postanowieniu o otwarciu przyspieszonego postępowania układowego

lub postępowania układowego, powołuje do pełnienia funkcji nadzorcy sądowego osobę spełniającą wymogi, o których mowa w art. 24, wskazaną przez dłużnika. Sąd może odmówić powołania wskazanej osoby, jeżeli zachodzą uzasadnione przyczyny, w szczególności jeżeli jest oczywiste, że wskazana osoba nie daje rękojmi należytego wykonywania obowiązków.

Art. 39. [Czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu]

1. Po powołaniu nadzorcy sądowego dłużnik może dokonywać czynności zwykłego zarządu. Na dokonanie czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu wymagana jest zgoda nadzorcy sądowego, chyba że ustawa przewiduje zezwolenie rady wierzycieli. Zgoda może zostać udzielona również po dokonaniu czynności w terminie trzydziestu dni od dnia jej dokonania. Czynność przekraczająca zakres zwykłego zarządu dokonana bez wymaganej zgody jest nieważna.

2. Przepisy art. 36 ust. 2 i 3 oraz art. 37 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

■ **Czynności w ramach zwykłego zarządu.** W prawie zarządu majątkiem dłużnik jest ograniczony do dokonywania czynności mieszczących się w ramach zwykłego zarządu. Pod pojęciem czynności zwykłego zarządu rozumieć należy przede wszystkim wszelkie czynności prawne związane z normalnym tokiem działalności przedsiębiorstwa, w tym szczególnie zmierzające do utrzymania majątku w stanie dotychczasowym.

■ **Czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu.** Natomiast wszelkie czynności dotyczące zmiany w obszarze majątku, których nie dokonuje się w prawidłowym toku funkcjonowania przedsiębiorstwa, mogą być uznane za przekraczające zakres zwykłego zarządu.

Definicja czynności zwykłego zarządu zależy zatem od specyfiki przedsiębiorstwa i dla każdego przedsiębiorcy musi być zdefiniowana osobno. Stworzenie katalogu czynności mieszczących się w zakresie zwykłego zarządu nie jest możliwe. Często taka sama czynność w zależności od okoliczności będzie zakwalifikowana w jednym przypadku jako mieszcząca się w zakresie zwykłego zarządu, a w innym jako przekraczająca ten zakres. Typowym przykładem obrazującym rozważany problem jest sprzedaż nieruchomości, która to czynność co do zasady będzie przekraczać zwykły zarząd. Sprzedaż nieruchomości może się jednak mieścić w zakresie zwykłego zarządu, gdy czynności takiej dokonuje przedsiębiorca zajmujący się na co dzień obrotem nieruchomościami.

■ **Forma zgody.** Ponieważ nie ulega wątpliwości, że zgodę nadzorcy sądowego należy traktować jak zgodę osoby trzeciej na gruncie przepisów ustawy z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. z 2014 r. poz. 121 ze zm.; dalej: k.c.), zgoda taka powinna zostać udzielona w formie wymaganej dla dokonania czynności objętej zgodą. Wymóg ten nie odnosi się jednak do odmowy dokonania czynności, która może przyjąć formę zwykłą pisemną.

Kolejną konsekwencją wskazanego założenia jest możliwość wyrażenia zgody post factum i zatwierdzenie czynności przez nadzorcę. Jednak dla bezpieczeństwa obrotu przepis zastrzega 30-dniowy termin do udzielenia następczej zgody liczony od dokonania czynności.

■ **Nieważność czynności.** Brak zgody nadzorcy pociąga za sobą skutek w postaci nieważności dokonanej przez dłużnika czynności. Nieważność czynności powoduje konieczność zwrotu wszystkich świadczeń spełnionych na jej podstawie.

■ **Art. 40. [Zakres czynności nadzorcy sądowego]**
Do czynności nadzorcy sądowego należy w szczególności:
1) zawiadomienie wierzycieli o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego;
2) sporządzenie planu restrukturyzacyjnego i spisu wierzycieli;
3) ocena propozycji układowych, w tym, w razie potrzeby, doradztwo w zakresie ich zmiany w celu zapewnienia zgodności z prawem i możliwości ich wykonania, podejmowanie działań w celu złożenia przez wierzycieli możliwie największej liczby ważnych głosów, udział w zgromadzeniu wierzycieli oraz złożenie opinii o możliwości wykonania układu;
4) w przyspieszonym postępowaniu układowym – sporządzenie spisu wierzycieli spornych.

Art. 41. [Weryfikowanie informacji od dłużnika]

Nadzorca sądowy nie ponosi odpowiedzialności za prawdziwość informacji dostarczonych mu przez dłużnika, pouczonego o odpowiedzialności karnej za dostarczanie nieprawdziwych informacji w celu wykorzystania w postępowaniu restrukturyzacyjnym oraz za zatajanie informacji mających istotne znaczenie dla przeprowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego. Nie zwalnia to nadzorcy sądowego z obowiązku rzetelnego weryfikowania przedstawionych informacji, w szczególności w przypadku gdy istnieją uzasadnione wątpliwości co do ich prawdziwości.

Należy pamiętać, że zarząd majątkiem obejmuje nie tylko przedsiębiorstwo dłużnika, lecz także pozostałe składniki jego majątku, które wchodzi w skład masy układowej (art. 240 oraz 273 prawa restrukturyzacyjnego).

■ **Art. 42. [Wynagrodzenie nadzorcy]**
1. Wynagrodzenie nadzorcy sądowego ustala się jako sumę czterech części składowych, w granicach od dwukrotności do czterdziestokrotności podstawy wynagrodzenia.

2. Części składowe wynagrodzenia ustala się według następujących zasad:
1) część zależna od liczby wierzycieli będących uczestnikami postępowania:
a) jedna podstawa wynagrodzenia – do 10 wierzycieli,
b) trzy podstawy wynagrodzenia – od 11 do 50 wierzycieli,
c) sześć podstaw wynagrodzenia – od 51 do 100 wierzycieli,
d) osiem podstaw wynagrodzenia – od 101 do 500 wierzycieli,
e) dziesięć podstaw wynagrodzenia – od 501 do 1000 wierzycieli,
f) dwanaście podstaw wynagrodzenia – powyżej 1000 wierzycieli;

2) część zależna od sumy wierzycieli przysługujących wierzycielom będącym uczestnikami postępowania:
a) jedna podstawa wynagrodzenia – dla sumy do 100 000,00 zł,
b) trzy podstawy wynagrodzenia – dla sumy od 100 000,01 zł do 500 000,00 zł,
c) sześć podstaw wynagrodzenia – dla sumy od 500 000,01 zł do 1 000 000,00 zł,
d) osiem podstaw wynagrodzenia – dla sumy od 1 000 000,01 zł do 10 000 000,00 zł,
e) dziesięć podstaw wynagrodzenia – dla sumy od 10 000 000,01 zł do 500 000 000,00 zł,
f) dwanaście podstaw wynagrodzenia – dla sumy przekraczającej 500 000 000,00 zł;

3) część ustalana przez sąd stosownie do rodzaju postępowania restrukturyzacyjnego, zakresu czynności podejmowanych przez nadzorcę sądowego w toku postępowania i pracy włożonej w osiągnięcie celu postępowania – w granicach do dziesięciu podstaw wynagrodzenia;

4) część ustalana w przypadku, gdy z przyczyn niezależnych od nadzorcy sądowego postępowanie układowe trwa dłużej niż dwanaście miesięcy – w granicach do dziesięciu podstaw wynagrodzenia.

3. Przez podstawę wynagrodzenia należy rozumieć przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedniego, ogłoszone przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.

■ **Sposób wynagradzania nadzorcy.** System wynagradzania nadzorcy sądowego jest oparty na ograniczeniu uznaniowości sądu i wprowadzeniu przewidywalności poziomu wynagrodzenia. Ten element pewności jest istotny zarówno dla samego nadzorcy sądowego, zawodowo pełniącego taką funkcję, jak i dla dłużnika, który będzie zobowiązany ten koszt ponieść, a co za tym idzie, uwzględnić w swoich kalkulacjach finansowych.

■ **Zasady ustalania wysokości wynagrodzenia.** Podstawą do ustalenia wysokości wynagrodzenia jest przeciętne miesięczne wynagrodzenie za pracę w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku za poprzedzający kwartał.

Wielkość wynagrodzenia zależna jest od czterech składników. Wprowadzone w przepisie obiektywne kryteria (takie jak liczba wierzycieli czy ogólna suma wierzycieli) pozwolą określić pracochłonność pełnienia funkcji, a dzięki temu ustalić podstawową część wynagrodzenia. Kryteria zawarte w pkt 3 i 4 ustępu drugiego dadzą sądowi, w określonych granicach, pewną swobodę decyzyjną i zapewnią elastyczność regulacji. Nierzadko ustalenie poziomu zaangażowania i obciążenia pracą nadzorcy będzie się wymykało prostym kryteriom oceny. System wynagradzania nadzorcy sądowego powinien zachęcać do pełnienia tej funkcji osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie. Ich profesjonalizm znacząco zwiększa szanse zakończenia restrukturyzacji sukcesem. Do każdej z czterech składowych wynagrodzenia przypisano odpowiednią wielokrotność podstaw wynagrodzenia.

■ **Art. 41. [Weryfikowanie informacji od dłużnika]**
Nadzorca sądowy nie ponosi odpowiedzialności za prawdziwość informacji dostarczonych mu przez dłużnika, pouczonego o odpowiedzialności karnej za dostarczanie nieprawdziwych informacji w celu wykorzystania w postępowaniu restrukturyzacyjnym oraz za zatajanie informacji mających istotne znaczenie dla przeprowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego. Nie zwalnia to nadzorcy sądowego z obowiązku rzetelnego weryfikowania przedstawionych informacji, w szczególności w przypadku gdy istnieją uzasadnione wątpliwości co do ich prawdziwości.

■ **Art. 41. [Weryfikowanie informacji od dłużnika]**
Nadzorca sądowy nie ponosi odpowiedzialności za prawdziwość informacji dostarczonych mu przez dłużnika, pouczonego o odpowiedzialności karnej za dostarczanie nieprawdziwych informacji w celu wykorzystania w postępowaniu restrukturyzacyjnym oraz za zatajanie informacji mających istotne znaczenie dla przeprowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego. Nie zwalnia to nadzorcy sądowego z obowiązku rzetelnego weryfikowania przedstawionych informacji, w szczególności w przypadku gdy istnieją uzasadnione wątpliwości co do ich prawdziwości.

■ **Art. 41. [Weryfikowanie informacji od dłużnika]**
Nadzorca sądowy nie ponosi odpowiedzialności za prawdziwość informacji dostarczonych mu przez dłużnika, pouczonego o odpowiedzialności karnej za dostarczanie nieprawdziwych informacji w celu wykorzystania w postępowaniu restrukturyzacyjnym oraz za zatajanie informacji mających istotne znaczenie dla przeprowadzenia postępowania restrukturyzacyjnego. Nie zwalnia to nadzorcy sądowego z obowiązku rzetelnego weryfikowania przedstawionych informacji, w szczególności w przypadku gdy istnieją uzasadnione wątpliwości co do ich prawdziwości.

Art. 42. [Wynagrodzenie nadzorcy]

1. Wynagrodzenie nadzorcy sądowego ustala się jako sumę czterech części składowych, w granicach od dwukrotności do czterdziestokrotności podstawy wynagrodzenia.

2. Części składowe wynagrodzenia ustala się według następujących zasad:
1) część zależna od liczby wierzycieli będących uczestnikami postępowania:
a) jedna podstawa wynagrodzenia – do 10 wierzycieli,
b) trzy podstawy wynagrodzenia – od 11 do 50 wierzycieli,
c) sześć podstaw wynagrodzenia – od 51 do 100 wierzycieli,
d) osiem podstaw wynagrodzenia – od 101 do 500 wierzycieli,
e) dziesięć podstaw wynagrodzenia – od 501 do 1000 wierzycieli,
f) dwanaście podstaw wynagrodzenia – powyżej 1000 wierzycieli;

2) część zależna od sumy wierzycieli przysługujących wierzycielom będącym uczestnikami postępowania:
a) jedna podstawa wynagrodzenia – dla sumy do 100 000,00 zł,
b) trzy podstawy wynagrodzenia – dla sumy od 100 000,01 zł do 500 000,00 zł,
c) sześć podstaw wynagrodzenia – dla sumy od 500 000,01 zł do 1 000 000,00 zł,
d) osiem podstaw wynagrodzenia – dla sumy od 1 000 000,01 zł do 10 000 000,00 zł,
e) dziesięć podstaw wynagrodzenia – dla sumy od 10 000 000,01 zł do 500 000 000,00 zł,
f) dwanaście podstaw wynagrodzenia – dla sumy przekraczającej 500 000 000,00 zł;

3) część ustalana przez sąd stosownie do rodzaju postępowania restrukturyzacyjnego, zakresu czynności podejmowanych przez nadzorcę sądowego w toku postępowania i pracy włożonej w osiągnięcie celu postępowania – w granicach do dziesięciu podstaw wynagrodzenia;

4) część ustalana w przypadku, gdy z przyczyn niezależnych od nadzorcy sądowego postępowanie układowe trwa dłużej niż dwanaście miesięcy – w granicach do dziesięciu podstaw wynagrodzenia.

KOMENTARZE

Art. 43. [Zaliczka kwartalna]

- Nadzorca sądowy w postępowaniu układowym ma prawo do zaliczek kwartalnych w wysokości 10% wynagrodzenia, obliczonego zgodnie z art. 42 ust. 2 pkt 1 i 2, po upływie pełnego kwartału pełnienia funkcji, nie wcześniej niż po zatwierdzeniu spisu wierzytelności.**
- Zaliczkę kwartalną wypłaca się na podstawie rachunku wystawionego przez nadzorcę sądowego.**
- Sędzia-komisarz rozstrzyga postanowieniem spory co do wysokości zaliczek kwartalnych oraz po upływie pięciu kwartałów pełnienia funkcji przez nadzorcę sądowego orzeka o dalszych zaliczkach.**

komentarz

- Prawo do otrzymywania zaliczek.** Z uwagi na liczący co najmniej kilka miesięcy, a nie rzadko zapewne i powyżej roku czas trwania postępowania, nadzorcy sądowemu przyznano prawo do otrzymywania kwartalnych zaliczek na poczet wynagrodzenia.
- Sposób ustalania wysokości zaliczki.** W celu uproszczenia procedur ustawodawca zrezygnował z konieczności ustalania wysokości wstępnego wynagrodzenia. Bez konieczności uzyskiwania jakichkolwiek decyzji sądu nadzorca będzie wystawiał kwartalnie dłużnikowi rachunek obejmujący 10 proc. wynagrodzenia wyliczonego na podstawie wskaźnika liczby wierzytelności i sumy wierzytelności objętych układem (art. 42 ust. 2 pkt 1 i 3).
- Rozstrzygnięcie sporów.** W razie sporu o wysokość zaliczki będzie decydował sędzia-komisarz. Po upływie pięciu kwartałów postępowania to sędzia-komisarz przejmie kompetencję do decydowania o dalszych zaliczkach.

Art. 44. [Wniosek o ustalenie wynagrodzenia]

- Sąd wydaje postanowienie w przedmiocie wynagrodzenia na wniosek nadzorcy sądowego złożony w terminie tygodnia od dnia złożenia opinii o możliwości wykonania układu albo doręczenia mu postanowienia o odwołaniu lub zmianie nadzorcy sądowego albo umorzeniu postępowania.** Złożenie wniosku z uchybieniem terminu skutkuje przyznaniem wynagrodzenia w wysokości dotychczas pobranych zaliczek, chyba że sąd postanowi o przyznaniu niższego wynagrodzenia i zwróci części zaliczek. Do dnia wydania postanowienia w przedmiocie wynagrodzenia nadzorca sądowy może złożyć wniosek o przywrócenie terminu, wykazując, że uchybienie terminu nastąpiło bez jego winy.
- We wniosku o ustalenie wynagrodzenia podaje się aktualne, według stanu na dzień złożenia wniosku, informacje o:**
 - liczbie wierzytelności;
 - sumie wierzytelności;
 - rodzaju postępowania restrukturyzacyjnego;
 - zakresie czynności podejmowanych przez nadzorcę sądowego w toku postępowania restrukturyzacyjnego;
 - pracy włożonej w osiągnięcie celu postępowania restrukturyzacyjnego.
- Nadzorca sądowy może do wniosku dołączyć pisemne oświadczenie dłużnika oraz oświadczenia wierzytelni, zawierające ich stanowisko co do wysokości wynagrodzenia, a także opinię rady wierzytelni.**

komentarz

- Termin złożenia wniosku.** O ustaleniu wynagrodzenia nadzorcy sądowego orzeka sąd w składzie trzech sędziów zawodowych (art. 14 ust. 2 prawa restrukturyzacyjnego) na jego wniosek złożony w terminie tygodnia od dnia złożenia opinii o możliwości wykonania układu na zgromadzeniu wierzytelni (art. 115 prawa restrukturyzacyjnego) albo doręczenia mu postanowienia o odwołaniu lub zmianie, ewentualnie umorzeniu postępowania. Termin ten podlega przywróceniu, jeżeli nadzorca wykaże, że uchybienie terminowi nastąpiło bez jego winy. O braku winy można mówić tylko wtedy, gdy istniała rzeczowy przyczyna, która spowodowała uchybienie terminowi. Taka przyczyna zachodzi wtedy, gdy złożenie

nie wniosku w ogóle było wykluczone, jak również w takich przypadkach, w których w danych okolicznościach nie można było oczekiwać, by nadzorca zachował termin. Zdarzeniami, które uzasadniają brak winy w uchybieniu terminu, mogą być np. pożar, powódź, nagła choroba, która nie pozwoliła na wyłączenie się inną osobą, przerwa w komunikacji. Zasadniczo jednak w razie niezłożenia wniosku przez nadzorcę w określonym wyżej terminie sąd ustali wynagrodzenie z urzędu w wysokości pobranych dotychczas przez nadzorcę zaliczek. Sąd może też ustalić wynagrodzenie w kwocie niższej i orzec o obowiązku zwrotu nadwyżki przez nadzorcę. Taka regulacja pozwoli wykluczyć sytuacje, w których nadzorca mógłby nie otrzymać wynagrodzenia wcale, pomimo istotnego nakładu pracy włożonego w skuteczne przeprowadzenie postępowania.

- Zawartość wniosku.** Przepis określa również, jakie elementy powinien zawierać wniosek o ustalenie wynagrodzenia. Korrespondują one ze wskazanymi w art. 42 prawa restrukturyzacyjnego podstawami wyliczenia wynagrodzenia. Wskazanie tych elementów we wniosku znacząco ułatwi sądowi pracę i przyspieszy wydanie orzeczenia określającego wysokość wynagrodzenia. Istotnym czynnikiem przy rozstrzygnięciu kwestii wysokości wynagrodzenia będzie dla sądu również opinia wyrażona w tym zakresie przez dłużnika oraz wierzytelni.

Art. 45. [Postanowienie w przedmiocie wynagrodzenia]

- Sąd wydaje postanowienie w przedmiocie wynagrodzenia niezwłocznie po zakończeniu albo prawomocnym umorzeniu postępowania restrukturyzacyjnego.**
- Na postanowienie przysługuje zażalenie.** Zażalenie przysługuje również nadzorcy sądowemu.
- Jeżeli wynagrodzenie ustalono w wysokości niższej niż suma pobranych zaliczek, nadzorca sądowy zwraca nadwyżkę pobranych zaliczek. O zwrocie orzeka sąd w postanowieniu w przedmiocie wynagrodzenia.**
- Prawomocne postanowienie stanowi tytuł egzekucyjny przeciwko nadzorcy sądowemu oraz dłużnikowi.**
- Wynagrodzenie nadzorcy sądowego stanowi wydatek postępowania restrukturyzacyjnego.**

komentarz

- Termin wydania postanowienia.** Komentowany przepis stanowi, że sąd wydaje rozstrzygnięcie w przedmiocie wynagrodzenia nadzorcy niezwłocznie po zakończeniu albo prawomocnym umorzeniu postępowania restrukturyzacyjnego. Określenia „niezwłocznie” nie można jednak utożsamiać z określeniem „natychmiast”. Powszechnie bowiem w doktrynie i orzecznictwie na gruncie prawa cywilnego przyjmuje się, że termin „niezwłocznie” oznacza termin realny, mający na względzie okoliczności danego miejsca i czasu. Należy też zwrócić uwagę na fakt, że sąd łącznie rozpozna wnioski o ustalenie wynagrodzenia wszystkich podmiotów pełniących w toku jednego postępowania rolę nadzorcy sądowego dopiero po prawomocnie ukończonej procedurze.
- Orzeczenie o obowiązku zwrotu nadwyżki.** Orzekając o wynagrodzeniu w sytuacji ustalenia wynagrodzenia na poziomie niższym od pobranych zaliczek, sąd jednocześnie musi orzec o obowiązku zwrotu przez nadzorcę zaistniałej nadwyżki. Postanowienie w przedmiocie wynagrodzenia jest zaskarżalne. Po uprawomocnieniu zyskuje walor tytułu egzekucyjnego przeciwko dłużnikowi lub nadzorcy – zależnie od okoliczności. Wynagrodzenie nadzorcy stanowi wydatek, a co za tym idzie – koszt postępowania restrukturyzacyjnego ponoszony przez dłużnika (art. 207 i 208 ust. 1 prawa restrukturyzacyjnego).

Art. 46. [Wynagrodzenie w przypadku odmowy lub umorzenia postępowania]

- W przypadku prawomocnej odmowy zatwierdzenia układu albo prawomoc-**

PRZYKŁAD 7

Zasady wyliczenia wynagrodzenia

Jan Kowalski pełnił funkcję nadzorcy sądowego w postępowaniu układowym prowadzonym wobec ABC SA. Spis wierzytelności obejmował 211 wierzytelni na łączną kwotę 63 950 000 zł. Postępowanie toczyło się przez okres 16 miesięcy. W tym czasie nadzorca sądowy wykonał wszystkie nałożone przepisami obowiązki (zawiadomił wierzytelni o otwarciu postępowania, dokonał analizy sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa i przygotował plan restrukturyzacyjny, a następnie aktywnie uczestniczył w zbieraniu głosów wierzytelni itd.). Nadzorca sprawował również ciągły nadzór nad wdrażaniem planu restrukturyzacyjnego w przedsiębiorstwie dłużnika oraz kilkakrotnie, po dokonaniu odpowiedniej analizy, rozstrzygał wnioski dłużnika o wyrażenie zgody na dokonanie czynności przekraczających zwykły zarząd. Na zgromadzeniu wierzytelni po przedstawieniu przez nadzorcę opinii o możliwości wykonania układu, układ ten został przez wierzytelni przyjęty przy udziale kapitału 92 proc. ogółu wierzytelności oraz 87 proc. osobowo. W tej liczbie 97 proc. kapitałowo oraz 91 proc. osobowo wierzytelni głosowało za układem. Zakończenie postępowania uległo przesunięciu ponad 12 miesięcy, z uwagi na wnoszone kolejno przez mniejszościowego wierzytelni środki zaskarżenia.

Jakie wynagrodzenie ustali sąd?

W zakresie I składnika wynagrodzenia zgodnie z przepisem należy uwzględnić 8 podstaw wynagrodzenia. W zakresie II składnika wynagrodzenia – odpowiednio 10 podstaw. Przy obliczeniu III części składkowej wynagrodzenia sąd niewątpliwie weźmie pod uwagę bardzo wysoki wskaźnik procentowy zarówno osobowego, jak i kapitałowego udziału wierzytelni w głosowaniu nad układem oraz jego pozytywny wynik osiągnięty przytłaczającą większością głosów. Z uwagi na okoliczność, że sąd niechętnie sięga do maksymalnej dopuszczalnej wysokości wynagrodzenia, można przyjąć, że przy określeniu III części składkowej wynagrodzenia sąd uwzględni 8 podstaw. Odnośnie do ostatniej części składkowej nie ulega wątpliwości, że przedłużenie postępowania na okres ponad 12 miesięcy, tj. do 16 miesięcy nastąpiło z przyczyn niezależnych od nadzorcy. Zasadne byłoby przyjęcie 4 podstaw w obrębie IV części składkowej wynagrodzenia. Zsumowanie wszystkich czterech podstaw daje wynagrodzenie nadzorcy w opisanym postępowaniu na poziomie 30 podstaw, tj. trzydziestokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedzającego orzekanie ogłoszonego przez prezesa GUS. Z uwagi na okoliczność, że Jan Kowalski jest płatnikiem VAT, wynagrodzenie zostanie przez sąd powiększone o właściwą stawkę podatku VAT.

W toku postępowania nadzorca pobrał już zaliczki na poczet wynagrodzenia w wysokości 35 proc. Po uprawomocnieniu się postanowienia sądu w przedmiocie wynagrodzenia nadzorca wystawi dłużnikowi fakturę na dalsze 55 proc. tego wynagrodzenia. Jednak ostatnią część wynagrodzenia w wysokości 10 proc., stanowiącą premię za sukces, otrzyma dopiero po uprawomocnieniu się postanowienia o stwierdzeniu wykonania układu.

PRZYKŁAD 8

Kiedy do układu nie dojdzie

Jan Kowalski pełnił funkcję nadzorcy sądowego w przyspieszonym postępowaniu układowym prowadzonym dla dłużnika XYZ sp. z o.o. Spis wierzytelności obejmował 38 wierzytelni na łączną kwotę 1 300 000 zł. Postępowanie toczyło się przez okres 10 miesięcy. W tym czasie nadzorca sądowy wykonał wszystkie nałożone przepisami obowiązki (zawiadomił wierzytelni o otwarciu postępowania, dokonał analizy sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa i przygotował plan restrukturyzacyjny, a następnie aktywnie uczestniczył w zbieraniu głosów wierzytelni itd.). Nadzorca sprawował też ciągły nadzór nad wdrażaniem planu restrukturyzacyjnego w przedsiębiorstwie dłużnika. W zgromadzeniu wierzytelni uczestniczyło 73 proc. ogółu wierzytelni kapitałowo oraz 63 proc. osobowo. Układ jednak nie został przyjęty. W głosowaniu osiągnięto większość osobową, ale nie kapitałową.

Jakie wynagrodzenie ustali sąd?

W zakresie I składnika wynagrodzenia zgodnie z przepisem należy uwzględnić 3 podstawy wynagrodzenia. W zakresie II składnika wynagrodzenia – odpowiednio 8 podstaw. Przy obliczeniu III części składkowej wynagrodzenia sąd niewątpliwie weźmie pod uwagę stosunkowo wysoki wskaźnik procentowy zarówno osobowego, jak i kapitałowego udziału wierzytelni w głosowaniu nad układem. Można przyjąć, że przy określeniu III części składkowej wynagrodzenia sąd uwzględni 5 podstaw. W przedstawionym stanie faktycznym nie zaszył przesłanki do uwzględnienia IV części składkowej wynagrodzenia. Zsumowanie wszystkich trzech podstaw daje zasadnicze wynagrodzenie nadzorcy w opisanym stanie na poziomie 16 podstaw, tj. szesnastokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w trzecim kwartale roku poprzedzającego orzekanie ogłoszonego przez prezesa GUS.

Ponieważ jednak układ nie został zawarty i na tej podstawie postępowanie zostało umorzone, nie został osiągnięty cel postępowania restrukturyzacyjnego. Sąd przyzna zatem nadzorcy sądowemu wynagrodzenie w wysokości 40 proc. obliczonej wyżej wartości (co stanowi 6,4 podstawy wynagrodzenia). Z uwagi na okoliczność, że Jan Kowalski jest płatnikiem VAT, wynagrodzenie zostanie przez sąd powiększone o właściwą stawkę podatku VAT.

W toku postępowania nadzorca pobrał już zaliczki na poczet wynagrodzenia w wysokości 25 proc. Po uprawomocnieniu się postanowienia sądu w przedmiocie wynagrodzenia nadzorca wystawi dłużnikowi fakturę na kolejne 15 proc. podstawowego wynagrodzenia (łącznie 40 proc. wynagrodzenia ustalonego na podstawie art. 42 prawa restrukturyzacyjnego).

nego umorzenia postępowania restrukturyzacyjnego wynagrodzenie nadzorcy sądowego ustala się w wysokości 40% wynagrodzenia obliczonego zgodnie z art. 42. Wynagrodzenie, w części przewyższającej pobrane zaliczki, wypłaca się na podstawie rachunku wystawionego przez nadzorcę sądowego niezwłocznie po uprawomocnieniu się postanowienia o ustaleniu wynagrodzenia.

- W przypadku prawomocnego zatwierdzenia układu wynagrodzenie nadzorcy sądowego ustala się w kwocie nieprzekraczającej wynagrodzenia obliczonego zgodnie z art. 42.**
- Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 2, w części przewyższającej pobrane zaliczki, wypłaca się na podstawie rachunku wystawionego przez nadzorcę sądowego niezwłocznie po uprawomocnieniu się postanowienia o ustaleniu wynagrodzenia. Pozostałą część wynagrodzenia wypłaca się po uprawomocnieniu się postanowienia o stwierdzeniu wykonania układu.**

komentarz

- Uzależnienie wysokości wynagrodzenia od powodzenia postępowania.** Czynnikiem motywującym jest uzależnienie wysokości wynagrodzenia od powodzenia postępowania, co w postępowaniu restrukturyzacyjnym wiąże się z zawarciem układu oraz jego wykonaniem. W wypadku niepowodzenia postępowania restrukturyzacyjnego, czyli w każdym wypadku, gdy postępowanie zakończy się inaczej niż uprawomocnieniem się postanowienia o zatwierdzeniu układu, ostateczne wynagrodzenie nadzorcy zostanie ograniczone do wysokości 40 proc. wielokrotności podstawy wynagrodzenia ustalonej zgodnie z art. 42 prawa restrukturyzacyjnego.
- Warunki uzyskania reszty wynagrodzenia.** Dalsza część wynagrodzenia będzie przysługiwać nadzorcy wyłącznie w wypadku osiągnięcia sukcesu – w dwóch kolejnych transzach: 50 proc. po uprawomocnieniu się postanowienia o zatwierdzeniu układu oraz ostatnie 10 proc. po uprawomocnieniu się postanowienia o stwierdzeniu wykonania układu. [przykłady 7 i 8]

PRENUMERATA:

Cena prenumeraty DZIENNIKA GAZETA PRAWNA: Wersja Standard – miesięczna (październik 2015 r.): 110,00 zł: – październik–grudzień 2015 r.: 320,00 zł: Wersja Premium – miesięczna (październik 2015 r.): 127,60 zł – październik–grudzień 2015 r.: 371,20 zł. Wszystkie ceny brutto (zawierają 8% VAT). Więcej informacji na stronie www.gazetaprawna.pl/prenumerata